

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 23ης Νοεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση T-166/98,

Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. rl, με έδρα την Dolianova (Ιταλία),

Cantina Trexenta Soc. coop. rl, με έδρα το Senorbì (Ιταλία),

Cantina sociale Marmilla — Unione viticoltori associati Soc. coop. rl, με έδρα το Sanluri (Ιταλία),

Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. rl, με έδρα την Santa Maria La Palma (Ιταλία),

Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. rl Monti-Sassari, με έδρα το Monti (Ιταλία),

εκπροσωπούμενες από τους C. Dore και G. Dore, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσες-ενάγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης αρχικώς από τους F. Ruggeri Laderchi και A. Alves Vieira, στη συνέχεια, από τους Alves Vieira και L. Visaggio, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα, αντιστοίχως και εναλλακτικώς, κατ' εφαρμογή των άρθρων 173 και 175 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, ενδεχομένως κατόπιν τροποποίησης, άρθρα 230 ΕΚ και 232 ΕΚ), ακυρώσεως του εγγράφου της Επιτροπής της 31ης Ιουλίου 1998, με το οποίο αρνείται αυτή να καταβάλει απευθείας στις προσφεύγουσες-ενάγουσες τις ενισχύσεις για προληπτική απόσταξη της αμπελουργικής περιόδου 1982/1983, και περί διαπιστώσεως παράνομης παραλείψεως της Επιτροπής ή, επικουρικώς, κατ' εφαρμογή του άρθρου 178 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 235 ΕΚ), αποκαταστάσεως της ζημίας που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν οι προσφεύγουσες-ενάγουσες από τη συμπεριφορά της Επιτροπής,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Pirrung, πρόεδρο, A. W. H. Meij και N. J. Forwood, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio Gonzalez, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της συνεδριάσεως της 14ης Σεπτεμβρίου 2000 και της 10ης Φεβρουαρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

- 1 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 337/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2144/82 του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 1982 (ΕΕ L 227, σ. 1), προβλέπει στο άρθρο 11, παράγραφος 1, ότι είναι δυνατόν να αρχίζει κάθε αμπελουργική περίοδο μία προληπτική απόσταξη επιτραπέζιων οίνων και οίνων καταλλήλων να γίνουν επιτραπέζιοι οίνοι.
- 2 Κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2144/82, για τη βελτίωση του εισοδήματος των ενδιαφερομένων παραγωγών, είναι ενδεδειγμένο να τους εξασφαλισθεί, υπό ορισμένους όρους, ελάχιστη εγγυημένη τιμή για τον επιτραπέζιο οίνο και για τον σκοπό αυτό πρέπει να προβλεφθεί, ιδίως, η δυνατότητα για τον παραγωγό να παραδίδει στην απόσταξη τον επιτραπέζιο οίνο της δικής του παραγωγής με ελάχιστη εγγυημένη τιμή ή να δέχεται οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέτρο αποφασισθεί.
- 3 Στις 15 Σεπτεμβρίου 1982, η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2499/82, περί καθορισμού των διατάξεων σχετικά με την προληπτική απόσταξη για την αμπελουργική περίοδο 1982/1983 (ΕΕ L 267, σ. 16).

- 4 Στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπεται ότι οι παραγωγοί που επιθυμούν να αποστάξουν επιτραπέζιους οίνους ή οίνους από τους οποίους μπορεί να παραχθεί επιτραπέζιος οίνος δικής τους παραγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) 337/79, συνάπτουν με εγκεκριμένο οινοπνευματοποιοό συμβάσεις παραδόσεως και τις υποβάλλουν στον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως. Στο άρθρο 1, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζεται ότι τα συμφωνητικά που αναφέρονται στην παράγραφο 1 παράγουν αποτελέσματα δυνάμει του παρόντος κανονισμού μόνον εφόσον εγκριθούν από τον οργανισμό παρεμβάσεως του κράτους μέλους στον οποίο ευρίσκεται ο οίνος τη στιγμή της συνάψεως του συμφωνητικού.
- 5 Το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 2499/82, όπως έχει τροποποιηθεί, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ανακοινώσουν στην Επιτροπή, το αργότερο μέχρι τις 15 Απριλίου 1983, τις ποσότητες οίνου που εμφανίζονται στα εγκεκριμένα πιστοποιητικά αποστάξεως.
- 6 Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 2499/82, ο οίνος είναι δυνατό να αποσταχθεί μόνο μετά την έγκριση του συμφωνητικού ή της δηλώσεως, της οποίας αποτελεί αντικείμενο.
- 7 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του ίδιου αυτού κανονισμού καθορίζει την ελάχιστη τιμή αγοράς των οίνων που προορίζονται για απόσταξη.
- 8 Κατά την όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2499/82, η τιμή αυτή δεν επιτρέπει κανονικά την εμπορία με τους όρους της αγοράς των προϊόντων που παράγονται από την απόσταξη. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός προέβλεψε ένα μηχανισμό αντισταθμίσεως που χαρακτηρίζεται από την καταβολή, από τον οργανισμό παρεμβάσεως, ενισχύσεως, το ποσό της οποίας καθορίζεται στο άρθρο 6, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού.

- 9 Σύμφωνα με τη ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, έπρεπε να προβλεφθεί ότι η ελάχιστη τιμή που εξασφαλίζεται στους παραγωγούς θα καταβάλλεται σ' αυτούς κατά γενικό κανόνα εντός των προθεσμιών που τους επιτρέπουν να αποκομίσουν κέρδος συγκρίσιμο με εκείνο που θα επιτύγχαναν αν επρόκειτο για μία εμπορική πώληση. Υπό τις συνθήκες αυτές, ήταν απαραίτητο να επισπευσθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η καταβολή των ενισχύσεων που τους οφείλονταν για την απόσταξη αυτή, εξασφαλίζοντας συγχρόνως, με ένα καθεστώς παροχής κατάλληλης ασφαλείας, την ομαλή διενέργεια των εργασιών. Για να καταστεί δυνατή η πλήρης επίτευξη του στόχου του μέτρου αυτού στα κράτη μέλη, έπρεπε να προβλεφθούν επίσης οι λεπτομέρειες καταβολής των προκαταβολών, προσαρμοσμένες στα διοικητικά καθεστώτα των διαφόρων κρατών μελών.
- 10 Το άρθρο 8 του κανονισμού 2499/82 προβλέπει ότι, για την πληρωμή της ελάχιστης τιμής αγοράς των οίνων και για την καταβολή της ενισχύσεως εκ μέρους του οργανισμού παρεμβάσεως, εφαρμόζεται, κατ' επιλογή των κρατών μελών, μία από τις δύο διαδικασίες που αναφέρονται στα άρθρα 9 και 10. Η Δημοκρατία της Ιταλίας αποφάσισε να εφαρμόσει στην επικράτειά της τη διαδικασία του άρθρου 9.
- 11 Το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 ορίζει:

«1. Η ελάχιστη τιμή αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, καταβάλλεται από τον οινοπνευματοποιοί στον παραγωγό το αργότερο ενενήντα ημέρες μετά την είσοδο στο οινοπνευματοποιείο: [της συνολικής ποσότητας του οίνου ή, ενδεχομένως, κάθε παρτίδας οίνου].

2. Ο οργανισμός παρεμβάσεως καταβάλλει στον οινοπνευματοποιοί την ενίσχυση που προβλέπεται με το άρθρο 6 το αργότερο ενενήντα ημέρες μετά την προσκόμιση της αποδείξεως ότι αποστάχθηκε η συνολική ποσότητα οίνου που αναφέρεται στο συμφωνητικό.

[...]

Ο οινοπνευματοποιός υποχρεούται να προσκομίσει στον οργανισμό παρεμβάσεως απόδειξη ότι κατέβαλε την ελάχιστη τιμή αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, εντός της προθεσμίας που αναφέρεται στην παράγραφο 1 [...]. Εάν αυτή η απόδειξη δεν προσκομιστεί μέσα σε εκατόν είκοσι ημέρες από την ημερομηνία προσκομίσεως της αποδείξεως που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, ο οργανισμός παρεμβάσεως ανακτά τα ποσά που έχουν καταβληθεί [...].»

12 Το άρθρο 10 του ίδιου κανονισμού ορίζει:

«1. Ο οινοπνευματοποιός καταβάλλει, το αργότερο τριάντα ημέρες από την είσοδο στο οινοπνευματοποιείο [της συνολικής ποσότητας του οίνου ή, ενδεχομένως, κάθε παρτίδας οίνου], στον παραγωγό τουλάχιστον τη διαφορά μεταξύ της ελάχιστης τιμής αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο και της ενίσχυσεως που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1.

2. Ο οργανισμός παρεμβάσεως καταβάλλει στον παραγωγό, το αργότερο τριάντα ημέρες μετά την υποβολή της αποδείξεως ότι η συνολική ποσότητα οίνου που αναφέρεται στο συμφωνητικό έχει αποσταχθεί, την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 6 [...].»

13 Το άρθρο 11 του κανονισμού 2499/82, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει:

«1. Ο οινοπνευματοποιός, στην περίπτωση του άρθρου 9 ή ο παραγωγός, στην περίπτωση του άρθρου 10, μπορεί να ζητήσει να του καταβληθεί ένα ποσό ίσο με την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, ως προκαταβολή, υπό τον όρο ότι θα παρασχεθεί επ' ονόματι του οργανισμού παρεμβάσεως ασφάλεια ίση με το 110% του εν λόγω ποσού.

2. Η ασφάλεια αυτή παρέχεται υπό μορφή εγγυήσεως που δίδεται από ένα ίδρυμα το οποίο ανταποκρίνεται στα κριτήρια που καθορίζονται από το κράτος μέλος στο οποίο υπάγεται ο οργανισμός παρεμβάσεως.

3. Η προκαταβολή πληρώνεται το αργότερο ενενήντα ημέρες μετά την προσκόμιση της αποδείξεως ότι έχει παρασχεθεί η ασφάλεια και εν πάση περιπτώσει μετά την ημερομηνία εγκρίσεως του συμφωνητικού ή της δηλώσεως.

4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 13, η ασφάλεια που αναφέρεται στην παράγραφο 1 αποδεσμεύεται μόνον αν προσκομισθεί, το αργότερο μέχρι τις 29 Φεβρουαρίου 1983, η απόδειξη:

- ότι έχει αποσταχθεί η συνολική ποσότητα οίνου που αναφέρεται στο συμφωνητικό,
- και, αν έχει πληρωθεί προκαταβολή στον οινοπνευματοποιοό, ότι αυτός έχει καταβάλει στον παραγωγό την ελάχιστη τιμή αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο [...].

Εντούτοις, αν προσκομισθούν τα αποδεικτικά στοιχεία, που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, μετά την ημερομηνία που καθορίζεται στο εδάφιο αυτό, αλλά πριν την 1η Ιουνίου 1984, το ποσό που αποδεσμεύεται είναι ίσο με το 80 % της ασφάλειας, ενώ το υπόλοιπο καταπίπτει.

Αν δεν προσκομισθούν τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία πριν την 1η Ιουνίου 1984, καταπίπτει ολόκληρο το ποσό της ασφάλειας.»

- 14 Σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού 2499/82, εάν, λόγω τυχαίου γεγονότος ή ανωτέρας βίας, το σύνολο ή μέρος του οίνου δεν δύναται να αποσταχθεί, ο οινοπνευματοποιός ή ο παραγωγός πληροφορεί αμελλητί τον οργανισμό παρεμβάσεως. Στην περίπτωση αυτή, ο οργανισμός αυτός καταβάλλει την ενίσχυση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, για την ποσότητα του οίνου που πράγματι απεστάχθη.
- 15 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 352/78 του Συμβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 1978, περί διαθέσεως των ασφαλειών, χρηματικών καταθέσεων ως εγγυήσεων ή λοιπών εγγυήσεων που συνιστώνται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και καταπίπτουν (ΕΕ L 50, σ. 1), οι ασφάλειες που καταπίπτουν διατίθενται στο σύνολό τους για τη μείωση των δαπανών του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Επενδύσεων (ΕΓΤΠΕ) από τις υπηρεσίες ή τους οργανισμούς πληρωμής των κρατών μελών.

Ιστορικό της διαφοράς

- 16 Οι προσφεύγουσες-ενάγουσες (στο εξής: προσφεύγουσες), οινοποιητικοί συνεταιρισμοί, είναι παραγωγοί οίνου στη Σαρδηνία (Ιταλία). Στο πλαίσιο της προληπτικής αποστάξεως της περιόδου 1982/1983, σύναψαν συμβάσεις παραδόσεως οίνου με εγκεκριμένο οινοπνευματοποιείο, το Distilleria Agricola Industriale de Terralba (στο εξής: DAI). Οι συμβάσεις αυτές εγκρίθηκαν από τον Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricolo (τον ιταλικό οργανισμό παρεμβάσεως, στο εξής: AIMA), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, του κανονισμού 2499/82.
- 17 Όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα από τις προσφεύγουσες τιμολόγια όπου αναφέρεται ρητά το ποσό της «επιδοτήσεως του ΑΙΜΑ» («premio AIMA» ή «premio comunitario, a carico della AIMA») που περιλαμβάνεται στην ελάχιστη τιμή που καθορίζεται από τον κανονισμό 2499/82 και είναι καταβλητέο από το DAI για τον οίνο που παραδόθηκε ενόψει της προληπτικής αποστάξεως της περιόδου 1982/1983, το ποσό της κοινοτικής ενισχύσεως ανερχόταν σε 169 328 945 ιταλικές λίρες (ITL) για ελάχιστη τιμή αγοράς 247 801 380 ITL, συμπεριλαμβανομένου του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), για τον οίνο που παραδόθηκε από την Cantina

sociale di Dolianova (τιμολόγιο της 18ης Απριλίου 1983), σε 102 145 631 ITL για ελάχιστη τιμή αγοράς 149 483 181 ITL, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, για τον οίνο που παραδόθηκε από την Cantina Trexenta (τιμολόγιο της 30ής Απριλίου 1983), σε 346 391 958 ITL για ελάχιστη τιμή αγοράς 506 921 061 ITL, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, για τον οίνο που παραδόθηκε από την Cantina sociale Marmilla (τιμολόγιο της 28ης Φεβρουαρίου 1983), σε 215 084 906 ITL για ελάχιστη τιμή αγοράς 316 505 762 ITL, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, για τον οίνο που παραδόθηκε από την Cantina sociale Santa Maria La Palma (τιμολόγιο της 30ής Μαρτίου 1983 και της 20ής Απριλίου 1983) και σε 33 908 702 ITL για ελάχιστη τιμή αγοράς 54 812 419 ITL, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, για τον οίνο που παραδόθηκε από την Cantina sociale del Vermentino (τιμολόγιο της 10ης Μαΐου 1983).

18 Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες και τα οποία δεν αμφισβήτησε η Επιτροπή, ο οίνος παραδόθηκε μεταξύ των μηνών Ιανουαρίου και Μαρτίου 1983 και η απόσταση πραγματοποιήθηκε εντός της προθεσμίας που τάσσεται από τις διατάξεις του άρθρου 4 του κανονισμού 2499/82. Η προθεσμία που προβλέπεται από το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού για την καταβολή της ελάχιστης τιμής αγοράς του οίνου από τον οινοπνευματοποιό έληξε τον Ιούνιο του 1983, ενώ οι τελευταίες παραδόσεις οίνου έγιναν τον Μάρτιο του 1983.

19 Στις 22 Ιουνίου 1983, το DAI ζήτησε από τον ΑΙΜΑ να προκαταβάλει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 2499/82, την κοινοτική ενίσχυση για τον οίνο που είχε παραδοθεί, μεταξύ άλλων από τις προσφεύγουσες, και είχε αποσταχθεί. Για τον σκοπό αυτό, το DAI παρέσχε την ταχθείσα ασφάλεια, ίση με το 110 % του ποσού της ενισχύσεως, υπό τον τύπο ασφαλιστηρίου που εξέδωσε η Assicuratrice Edile SpA (στο εξής: Assedile) υπέρ του ΑΙΜΑ. Η ασφάλεια αυτή ανερχόταν σε 1 169 040 262 ITL.

20 Στις 10 Αυγούστου 1983, ο ΑΙΜΑ κατέβαλε, ως προκαταβολή κοινοτικής ενισχύσεως, στο DAI, το ποσό των 1 062 763 876 ITL, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού 2499/82.

21 Λόγω οικονομικών δυσχερειών, το DAI δεν πλήρωσε, εν όλω ή εν μέρει, κατά περίπτωση, τους παραγωγούς, μεταξύ των οποίων οι προσφεύγουσες, που είχαν παραδώσει τον οίνο που προοριζόταν για απόσταση.

- 22 Στις 17 Οκτωβρίου 1983, το ΔΑΙ ζήτησε να τεθεί υπό τη διαδικασία της ελεγχόμενης διαχείρισης, που προβλέπεται από την ιταλική νομοθεσία για τις πτωχεύσεις. Το δικαστήριο που επιλήφθηκε της υποθέσεως στη συνέχεια, δηλαδή το Tribunale d'Oristano (Ιταλία), δέχθηκε την αίτηση αυτή, το ΔΑΙ ανέστειλε όλες τις πληρωμές του, συμπεριλαμβανομένων και των οφειλών προς τους παραγωγούς που του είχαν παραδώσει τον οίνο.
- 23 Αμέσως μόλις πληροφορήθηκε την κίνηση της διαδικασίας αυτής, ο ΑΙΜΑ ζήτησε από το ΔΑΙ την επιστροφή της κοινοτικής ενισχύσεως μετά την αφαίρεση των ποσών που καταβλήθηκαν νομότυπα στους ανωτέρω παραγωγούς, για τον λόγο ότι το ΔΑΙ δεν είχε προσκομίσει εντός της οριζόμενης από το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 2499/82 προθεσμίας την απόδειξη πληρωμής προς τους άλλους παραγωγούς της ελάχιστης τιμής αγοράς του οίνου εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προθεσμίας των ενενήντα ημερών μετά την είσοδο στην οινοπνευματοποιία. Επειδή το ΔΑΙ δεν επέστρεψε την ενίσχυση αυτή, ο ΑΙΜΑ ζήτησε από την Assedile να του καταβάλει το ποσό της ασφάλειας.
- 24 Με αίτηση του ΔΑΙ, ο Pretore de Terralba (Ιταλία) εξέδωσε, στις 26 Ιουλίου 1984, διάταξη κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων με την οποία απαγόρευε στην Assedile να πληρώσει στον ΑΙΜΑ την ασφάλεια. Έταξε στο ΔΑΙ προθεσμία εξήντα ημερών για να κινήσει τη διαδικασία της αγωγής.
- 25 Τον Σεπτέμβριο του 1984, το ΔΑΙ κίνησε τη διαδικασία αυτή ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης (Ιταλία). Ζήτησε από το εν λόγω πρωτοδικείο να αποφανθεί ότι οι παραγωγοί ήταν σε τελική ανάλυση οι αποδέκτες της ασφάλειας, μέχρι του ύψους του οφειλομένου σε αυτούς ποσού, και, επικουρικός, ότι τα δικαιώματα του ΑΙΜΑ μπορούσαν πολλώ μάλλον να ασκηθούν επί του υπολοίπου ποσού του τιμήματος που το ΔΑΙ δεν είχε ακόμη καταβάλει στους παραγωγούς. Προέβλεπε, εν προκειμένω, ότι είχε πληρώσει στους παραγωγούς περίπου το ήμισυ του ποσού της προκαταβολής που του είχε καταβάλει το ΑΙΜΑ, χωρίς να έχει ωστόσο ισχυρισθεί ενώπιον του πρωτοδικείου –όπως το τελευταίο αναφέρει στην απόφασή του της 27ης Ιανουαρίου 1989– ότι πραγματοποίησε τις καταβολές αυτές εντός της οριζόμενης από τον κανονισμό 2499/82 προθεσμίας (βλ. σκέψη 30 κατωτέρω). Πρότεινε να υποβληθούν προς το Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα για την ερμηνεία των εφαρμοστέων κοινοτικών κανονισμών. Δεν ήταν δυνατόν να του

καταλογισθεί μη εκπλήρωση, διότι είχε περιέλθει σε κατάσταση αναστολής όλων των πληρωμών του. Υποστήριξε ότι η ασφάλεια προοριζόταν για την εξασφάλιση της πληρωμής στους παραγωγούς της ελάχιστης τιμής αγοράς, κατ' αναλογία της παραδοθείσας παραγωγής, σε περίπτωση που ο οινοπνευματοποιός δεν εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις του. Ανέφερε ότι, σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις, αν η ενίσχυση επιστρεφόταν στον ΑΙΜΑ, θα έπρεπε να αποδοθεί στο αρμόδιο όργανο. Οι πιθανότητες των παραγωγών, που έχουν αξίωση καταβολής της ενισχύσεως, θα μειώνονταν εξαιτίας ενέργειας τρίτου (δηλαδή άλλου προσώπου πέραν του DAI).

26 Η Assedile και ο ΑΙΜΑ, εναγόμενοι, παρέστησαν στη δίκη και οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί –δηλαδή οι προσφεύγουσες, ένας άλλος οινοποιητικός συνεταιρισμός και κοινοπραξία οινοποιητικών συνεταιρισμών– παρενέβησαν στη διαδικασία αυτή.

27 Από την απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1989 του Tribunale civile της Ρώμης προκύπτει ότι, κατά τον ΑΙΜΑ, από τις δώδεκα συμβάσεις αγοράς οίνου που σύναψε το DAI και εγκρίθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του κανονισμού 2499/82, το DAI προσκόμισε απόδειξη, εντός των οριζόμενων από την κοινοτική νομοθεσία προθεσμιών, μόνο για την καταβολή της ελάχιστης τιμής αγοράς σε τρεις παραγωγούς, συνολικού ποσού 111 602 075 ITL. Ο ΑΙΜΑ συμπέρανε ότι, εκτός από τους τρεις αυτούς παραγωγούς, το DAI δεν κατέβαλε την ελάχιστη τιμή αγοράς στους παραγωγούς, ότι δεν απέδειξε, εν πάση περιπτώσει, ότι η καταβολή αυτή διενεργήθηκε εντός της προθεσμίας που τάσσεται από το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2499/82 και ότι, τέλος, δεν προσκόμισε την απόδειξη αυτή εντός της προθεσμίας που τάσσεται από το άρθρο 9, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού. Ο ΑΙΜΑ επισήμανε ότι, στο πλαίσιο αυτό, «η ασφάλεια, κατά τους όρους του άρθρου 11 του προαναφερθέντος κανονισμού, καταπίπτει στο σύνολό της και, επομένως, οι παραγωγοί που δεν πληρώθηκαν μπορούσαν να εγείρουν τις αξιώσεις τους μόνον κατά του οινοπνευματοποιού [...]». Κατέθεσε, επομένως, ανταγωγή ζητώντας να υποχρεωθεί η Assedile να του καταβάλει εντόκως το ποσό των 1 047 084 185 ITL.

28 Οι παρεμβαίνουσες στη διαδικασία ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης συντάχθηκαν με τη θέση του DAI (βλ. σκέψη 25 ανωτέρω). Υποστήριξαν ότι τα ποσά που αποτελούσαν το αντικείμενο της ασφάλειας που συνέστησε η Assedile

τους ανήκαν κατ' αναλογία του παραδοθέντος οίνου. Ζήτησαν επομένως από το Tribunale civile της Ρώμης να αποφανθεί ότι η Assedile είχε υποχρέωση να τους καταβάλει τις μη πληρωθείσες από το DAI απαιτήσεις τους, προσαυξημένες κατά το ποσό που προκύπτει από τη νομισματική ανατίμηση και τους νόμιμους τόκους και, επικουρικός, ότι ο ΑΙΜΑ ήταν υποχρεωμένος να τους καταβάλει τα ποσά αυτά. Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες επισήμαναν ότι το ποσό των μη καταβληθέντων απαιτήσεών τους, που προέκυπτε από τις εγκεκριμένες σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 2499/82 συμβάσεις, ανερχόταν σε 106 571 589 ITL για την Cantina sociale di Dolianova, σε 79 483 181 ITL για την Cantina Trexenta, σε 506 921 061 ITL για την Cantina sociale Marmilla, σε 192 954 189 ITL για την Cantina sociale Santa Maria La Palma και σε 54 812 419 ITL για την Cantina sociale del Vermentino.

- 29 Εν τω μεταξύ, με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1986, το Tribunale d'Oristano κήρυξε το DAI σε πτώχευση.
- 30 Με την απόφασή του της 27ης Ιανουαρίου 1989, το Tribunale civile της Ρώμης έκρινε ότι:

«Σε τελική ανάλυση, ο κανονισμός [...] 2499/82 χορηγεί το δικαίωμα για ενισχύσεις υπό τον όρο ότι τηρούνται οι αυστηρώς ταχθείσες προθεσμίες και προϋποθέσεις, η μη τήρηση των οποίων συνεπάγεται τη μερική ή ολική επιστροφή της εκ των προτέρων καταβληθείσας ενισχύσεως.

Οι οινοπνευματοποιοί είναι –κατά τη διαδικασία που υιοθέτησε η [Ιταλική Δημοκρατία] [η προβλεπόμενη από το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 διαδικασία]– οι αποδέκτες της ενισχύσεως ενώ οι παραγωγοί οίνου και σταφυλιών είναι οι τελικοί αποδέκτες.

Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι ο επίδικος κανονισμός ευκόλως ερμηνεύεται και δεν παρίσταται ανάγκη να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα προς το Δικαστήριο.

[...]

Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Assedile και του ΑΙΜΑ [το ασφαλιστήριο συμβόλαιο της Assedile], προβλέπει, στο άρθρο 2 των γενικών όρων ασφαλίσεως, ότι η Assedile εγγυάται στον ΑΙΜΑ, μέχρι το ύψος του ασφαλισθέντος ποσού (δηλαδή 1 169 040 262 ITL), την καταβολή των ποσών που ενδέχεται να οφείλει το αντισυμβαλλόμενο [DAI] προς ολική ή μερική επιστροφή της προκαταβολής που δόθηκε από τον ΑΙΜΑ στην περίπτωση που διαπιστωθεί η μη ύπαρξη του δικαιώματος λήψεως της έκτακτης ενισχύσεως προς τους οινοπνευματοποιούς για το σύνολο ή για μέρος των ποσοτήτων που περιλαμβάνονται στην αίτηση προκαταβολής ή στη σύμβαση αποστάξεως.

Εξάλλου, το άρθρο 3 προβλέπει ότι ο ΑΙΜΑ πρέπει να απευθύνει προς το DAI την αίτηση επιστροφής του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού, το οποίο υποχρεούται να καταβάλει το ποσό που ζητείται σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών. Εάν δεν ικανοποιηθεί η αίτηση εντός της προθεσμίας αυτής, ο ΑΙΜΑ μπορεί να ζητήσει την καταβολή του εν λόγω ποσού στην εταιρία [Assedile], η οποία υποχρεούται να προβεί στην καταβολή σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών από τη λήψη της αιτήσεως μη έχοντας δικαίωμα προβολής οποιασδήποτε ενστάσεως.

Κατά το άρθρο 4, η εταιρία [Assedile] υποκαθίσταται, μέχρι του ύψους του καταβληθέντος ποσού, σε όλα τα δικαιώματα, τις αξιώσεις και τις αγωγές του ΑΙΜΑ κατά του αντισυμβαλλόμενου και όσων έλκουν δικαιώματα από αυτόν.

Οι προαναφερθείσες συμβατικές ρήτρες είναι σαφείς και ευκόλως ερμηνευόμενες: είναι βέβαιο, ειδικότερα, ότι η ασφάλεια δίδεται υπέρ του ΑΙΜΑ και όχι υπέρ άλλων προσώπων όπως είναι οι παραγωγοί και ότι αυτοί, κατά συνέπεια, δεν απολαύουν κανενός δικαιώματος, έναντι της Assedile, επί του ποσού της εγγυήσεως.

Ακόμη, η μη δυνατότητα του ασφαλιστή να προβάλλει ενστάσεις κατά του δικαιούχου προκύπτει σαφώς από το γράμμα του άρθρου 3, που υποχρεώνει την εταιρία [Assedile] να προβεί στην πληρωμή σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών από της λήψεως της αιτήσεως περί πληρωμής του δικαιούχου που δεν πληρώθηκε.

Ακόμη και αν υποθεθεί ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι η διαπίστωση της μη υπάρξεως (εν όλω ή εν μέρει) δικαιώματος για ενίσχυση της αποστάξεως πρέπει να προηγείται κάθε καταβολής, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το δικαίωμα αυτό αποσβέσθηκε λόγω της μη τηρήσεως από το αιτούν ΔΑΙ των προθεσμιών και των όρων που προβλέπονται από τον κοινοτικό κανονισμό.

Πράγματι, έχει αποδειχθεί ότι το αιτούν οινοπνευματοποιείο παρέβη τις υποχρεώσεις του για τρεις διαφορετικούς λόγους: 1) επειδή δεν κατέβαλε (όπως προκύπτει από τη μη ύπαρξη στον φάκελο αποδείξεως καταβολής) την ελάχιστη τιμή στους παραγωγούς εκτός από το ποσό των 110 795 870 ITL· 2) επειδή δεν κατέβαλε τις ενισχύσεις στους παραγωγούς σε προθεσμία ενενήντα ημερών από την είσοδο του οίνου στην οινοπνευματοποιία (προθεσμία που έληγε τον Ιούνιο του 1983) και, εν πάση περιπτώσει, 3) επειδή δεν προσκόμισε την απόδειξη πληρωμών πριν από την 1η Ιουνίου 1984. Η κύρωση που προβλέπεται για τη μη εκπλήρωση των ανωτέρω συνίσταται στην κατάπτωση της ασφάλειας στο σύνολό της.

Εξάλλου, το πρωτοδικείο δεν μπορεί να δεχθεί τους λόγους που προβάλλει το οινοπνευματοποιείο για το ότι δεν προέβη στις πληρωμές (αδυναμία πραγματοποίησης των πληρωμών διότι τέθηκε υπό ελεγχόμενη διαχείριση και τήρηση της αρχής της ισότητας των πιστωτών), διότι η ημερομηνία λήξεως των προθεσμιών για την πραγματοποίηση των εν λόγω πληρωμών (Ιούνιος 1983) και για την επιστροφή της ενισχύσεως (Ιούλιος 1983) είναι προγενέστερη της ημερομηνίας κατά την οποία αποφασίσθηκε να τεθεί υπό αναγκαστική διαχείριση (Οκτώβριος 1983).

[...]

Συνεπώς, στον ΑΙΜΑ πρέπει να επιστραφεί, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες κοινοτικές διατάξεις, το 110 % της ενισχύσεως που προκαταβλήθηκε, αφαιρουμένης της ενισχύσεως της οποίας αποδείχθηκε η πραγματική καταβολή, δηλαδή του ποσού των 1 047 084 185 ITL (το συνολικό ποσό των συμβάσεων για τις οποίες δεν προσκομίσθηκε η απόδειξη καταβολής, προσαυξημένο κατά 10 % –δηλαδή 1 046 277 980 ITL– στο οποίο προστίθεται η διαφορά μεταξύ της ενισχύσεως για την οποία προσκομίσθηκε η απόδειξη και της ενισχύσεως που προκαταβλήθηκε –δηλαδή 806 205 ITL).

Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το DAI ουδέποτε αμφισβήτησε τα ποσά αυτά: μολονότι ισχυρίζεται ότι κατέβαλε στους παραγωγούς το ήμισυ περίπου των ενισχύσεων που έλαβε, ουδέποτε πρόβαλε, ούτε, a fortiori, απέδειξε ότι κατέβαλε τις ενισχύσεις αυτές εντός των προβλεπομένων από τον κανονισμό 2499/82 προθεσμιών.

[...]

Είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι η αιτούσα οινοπνευματοποιία δεν είναι σε θέση να παραπονεθεί για το ότι οι οινοποιητικοί συνεταιρισμοί που έφεραν την παραγωγή τους συναντούν δυσκολίες στην είσπραξη των απαιτήσεων τους εφόσον αυτή η ίδια προκάλεσε την αδυναμία εκπληρώσεως προσφεύγοντας στη διαδικασία της πτωχεύσεως αμέσως μόλις έλαβε τις κοινοτικές ενισχύσεις που έπρεπε να καταβάλει στους παραγωγούς.

Οι οινοποιητικοί συνεταιρισμοί μπορούν –όπως και η ασφαλίστρια αν αποφασίσει να ενεργήσει υποκαθιστάμενη στα δικαιώματα– να ικανοποιηθούν από τους πιστωτές τους στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, μαζί με το σύνολο των άλλων πιστωτών και τηρουμένης της αρχής της ισότητας των πιστωτών».

³¹ Στις 27 Σεπτεμβρίου 1989, οι τέσσερις από τις προσφεύγουσες –εκτός δηλαδή από την Cantina sociale del Vermentino– άσκησαν έφεση κατά της απόφασεως αυτής ενώπιον του Εφετείου της Ρώμης. Με απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, το Εφετείο έκρινε απαράδεκτη την έφεση για τον λόγο ότι οι εκκαλούσες δεν είχαν επιδώσει νομίμως το εισαγωγικό δικόγραφο της εφέσεως προς τον σύνδικο («la curatela fallimentare») του DAI, αλλά στο ίδιο το DAI, που είχε πτωχεύσει, και διότι δεν επέδωσαν εκ νέου, προσηκόντως, εντός της προθεσμίας που τους ορίστηκε από τον εισηγητή δικαστή («il consigliere istruttore»).

- 32 Εν τω μεταξύ, στις 16 Ιανουαρίου 1990, η Assedile κατέβαλε στον ΑΙΜΑ τα οφειλόμενα ποσά.
- 33 Με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 1994, το ιταλικό ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως που άσκησαν οι τέσσερις προαναφερθείσες προσφεύγουσες κατά της αποφάσεως του Εφετείου. Προς στήριξη της αναιρέσεώς τους, προέβαλαν, ιδίως, ότι είχαν ασκήσει έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως του Tribunale civile της Ρώμης προκειμένου να διαπιστωθεί το εσφαλμένο της αποφάσεως αυτής, όχι όσον αφορά το ΔΑΙ, αλλά όσον αφορά αποκλειστικά τον ΑΙΜΑ και την Assedile.
- 34 Οι πέντε προσφεύγουσες προέβησαν στην εγγραφή των απαιτήσεών τους στο παθητικό του ΔΑΙ, στο πλαίσιο της διαδικασίας της πτωχεύσεως.
- 35 Με έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 1996, ζήτησαν από τον ΑΙΜΑ να εξοφλήσει τις απαιτήσεις που είχαν έναντι του ΔΑΙ υποστηρίζοντας ότι ο ΑΙΜΑ κατέστη αδικαιολόγητα πλουσιότερος με την είσπραξη της ασφάλειας.
- 36 Ο ΑΙΜΑ απέρριψε το αίτημα αυτό με την παρατήρηση ότι η ασφάλεια ανήκε σε αυτόν και ότι οι παραγωγοί δεν μπορούσαν να ασκήσουν απευθείας αγωγή κατ' αυτής προς ικανοποίηση των απαιτήσεων που είχαν έναντι του ΔΑΙ.
- 37 Στις 16 Φεβρουαρίου 1996, οι προσφεύγουσες άσκησαν ενώπιον του Tribunale civile του Κάλιαρι (Ιταλία) αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά του ΑΙΜΑ.

- 38 Στις 13 Νοεμβρίου 1996, οι προσφεύγουσες υπέβαλαν καταγγελία στην Επιτροπή, με την οποία κατήγγειλαν την προβαλλόμενη παράβαση της κοινοτικής νομοθεσίας από τον ΑΙΜΑ, ειδικότερα του κανονισμού 2499/82, και ζητούσαν ιδίως από την Επιτροπή να καλέσει τον ΑΙΜΑ και την Ιταλική Δημοκρατία να τους καταβάλει τα ποσά των κοινοτικών ενισχύσεων που δεν εισέπραξαν για την αμπελουργική περίοδο 1982/1983.
- 39 Με έγγραφο της 25ης Ιουνίου 1997, η Επιτροπή επισήμανε στις προσφεύγουσες ότι η Assedile είχε καταβάλει το ποσό της εγγυήσεως, εντόκως, στον ΑΙΜΑ στις 16 Ιανουαρίου 1990. Πρόσθεσε ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 352/78, οι εγγυήσεις που καταπίπτουν πρέπει να αφαιρούνται από τον οικείο οργανισμό παρεμβάσεως από τις δαπάνες του ΕΓΤΠΕ, με άλλα λόγια ότι πρέπει να εγγράφονται υπέρ του ΕΓΤΠΕ. Διευκρίνισε ότι οι υπηρεσίες της θα προέβαιναν στις αναγκαίες έρευνες, ιδίως στον ΑΙΜΑ, προκειμένου να καθορισθεί ο πραγματικός προορισμός του ποσού της εγγυήσεως που έλαβε ο ΑΙΜΑ.
- 40 Η Επιτροπή, μετά την έρευνά της στον ΑΙΜΑ, πληροφόρησε τις προσφεύγουσες, με έγγραφο της 8ης Δεκεμβρίου 1997, ότι ο ΑΙΜΑ της ανέφερε ότι είχε εισπράξει, στις 21 Φεβρουαρίου 1991, το γραμμάτιο (il vaglia) ποσού 1 047 084 185 ΙΤL που είχε εκδοθεί για λογαριασμό της Assedile στις 16 Ιανουαρίου 1990 και ότι είχε εγγράψει λογιστικά το ποσό αυτό –«που αντιστοιχούσε πιθανόν στο ποσό της ασφάλειας»– υπέρ του ΕΓΤΠΕ για το οικονομικό έτος 1991.
- 41 Με έγγραφο της 23ης Ιανουαρίου 1998, που περιήλθε στην Επιτροπή στις 5 Φεβρουαρίου 1998, οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το κοινοτικό αυτό όργανο να τους καταβάλει το ποσό που αντιστοιχούσε στο ποσό των απαιτήσεων που είχαν έναντι του ΔΑΙ, για τον λόγο ότι η ασφάλεια που κατέπεσε υπέρ του ΑΙΜΑ επιστράφηκε στον ΕΓΤΠΕ. Προέβαλαν ότι από τον σκοπό του κανονισμού 2499/82 που επιδιώκει να βοηθήσει τους παραγωγούς οίνου προκύπτει ότι αυτοί πρέπει να θεωρηθούν ως οι πραγματικοί και μοναδικοί αποδέκτες της ενισχύσεως που προβλέπεται από τον κανονισμό αυτό. Με την επιλογή που παρέχεται στο οικείο κράτος μέλος μεταξύ των διαδικασιών καταβολής της ενισχύσεως από τον οργανισμό παρεμβάσεως, που προβλέπονται από τα άρθρα 9 και 10 του κανονισμού αυτού αντίστοιχα, δεν μπορεί να διακυβεύεται ο σκοπός αυτός. Ειδικότερα, με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 9 του ανωτέρω κανονισμού, η ασφάλεια που συστήνεται από τον οινοπνευματοποιό έχει ως σκοπό την εξασφάλιση του νομότυπου των πράξεων της προληπτικής αποστάξεως συνολικά, ιδίως σε ό,τι

αφορά την πραγματική καταβολή της ενισχύσεως στους παραγωγούς. Κάθε άλλη ερμηνεία θα αποτελούσε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, που καθιερώνει το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 12 ΕΚ). Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από διαδοχικούς κανονισμούς της Επιτροπής σχετικά με την προληπτική απόσταση των επόμενων αμπελουργικών περιόδων, που προβλέπουν ρητώς ότι, εφόσον ο οινοπνευματοποιός δεν κατέβαλε στον παραγωγό την ελάχιστη τιμή αγοράς, ο τελευταίος μπορεί να ζητήσει την καταβολή της ενισχύσεως απευθείας από τον οργανισμό παρεμβάσεως.

- 42 Με έγγραφο της 31ης Ιουλίου 1998, υπογεγραμμένο από τον προϊστάμενο της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας της Επιτροπής, το οποίο περιήλθε στις προσφεύγουσες στις 14 Αυγούστου 1998 (στο εξής: το επίδικο έγγραφο), η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση αυτή. Προέβαλε ότι, με την εφαρμοστέα εν προκειμένω διαδικασία καταβολής της ενισχύσεως στον οινοπνευματοποιό, η ενίσχυση διατίθεται προς όφελος, κατά πρώτο λόγο, του οινοπνευματοποιού, προκειμένου να του επιτρέψει να αντισταθμίσει την αυξημένη τιμή αγοράς του οίνου. Η ασφάλεια συστήνεται υπέρ του ΑΙΜΑ, και οι παραγωγοί δεν μπορούν να προβάλουν κανένα δικαίωμα επί του ποσού αυτού. Η ευχέρεια που παρέχεται στο οικείο κράτος μέλος να επιλέξει μεταξύ της διαδικασίας αυτής, που προβλέπεται από το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 και της διαδικασίας της απευθείας καταβολής της ενισχύσεως στον παραγωγό, που προβλέπεται από το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, δεν μπορεί να οδηγήσει στην ομοιόμορφη ερμηνεία των δύο αυτών διατάξεων έτσι ώστε να θεωρηθεί ότι αποδέκτες της ενισχύσεως είναι πάντοτε οι παραγωγοί. Εξάλλου, η Επιτροπή υποστήριξε ότι αυτή η διαφορά συστήματος δεν αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, στο μέτρο που εξηγείται από διαφορές ως προς τα πραγματικά περιστατικά (διαφορετικά διοικητικά καθεστώτα και ποικίλος αριθμός παραγωγών ανά κράτος μέλος, που δικαιολογεί σε ορισμένα κράτη μέλη τη συγκεντρωτική καταβολή της ενισχύσεως προς τους οινοπνευματοποιούς). Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι με την απόφασή του της 27ης Ιανουαρίου 1989, που έχει ισχύ δεδικασμένου, το Tribunale civile της Ρώμης αρνήθηκε να αναγνωρίσει το δικαίωμα των προσφευγουσών να απαιτήσουν την ασφάλεια. Συνήγαγε ότι οι προσφεύγουσες δεν διέθεταν κανένα δικαίωμα επί του ποσού της ασφάλειας που εισέπραξε ο ΑΙΜΑ, το δικαίωμα δε αυτό δεν μπορούσε πολλώ μάλλον να γεννηθεί μετά την απόδοση της ασφάλειας προς την Επιτροπή. Επικουρικώς, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η έγκριση από τον ΑΙΜΑ των συμβάσεων που συνάφθηκαν μεταξύ των προσφευγουσών και του ΔΑΙ δεν μεταβάλλει την ενοχική φύση των συμβάσεων αυτών έτσι ώστε οι υποτιθέμενες υποχρεώσεις της Επιτροπής προς τις προσφεύγουσες να καταστούν εξωσυμβατικής φύσεως. Κατά συνέπεια, κάθε αγωγή κατά της Κοινότητας στο εφεξής θα είχε υποπέσει σε παραγραφή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, διότι το ποσό της ασφάλειας καταβλήθηκε στον ΑΙΜΑ στις 16 Ιανουαρίου 1990 και αποδόθηκε στον ΕΓΤΠΕ κατά το οικονομικό έτος 1991.

- 43 Εξάλλου, σύμφωνα με τις γραπτές απαντήσεις των προσφευγουσών στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, η διαδικασία που κινήθηκε με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό ενώπιον του Tribunale civile του Κάλιαρι ανεστάλη προκειμένου να επιτευχθεί συναινετικός διακανονισμός μεταξύ των διαδίκων ως προς τον συμψηφισμό των δικαστικών εξόδων, κατόπιν των αποτελεσμάτων της προπαρατεθείσας στη σκέψη 40 έρευνας της Επιτροπής. Πράγματι, επειδή από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι ο ΑΙΜΑ –αντίθετα από ό,τι ισχυρίστηκε αυτός πριν την κίνηση της ανωτέρω διαδικασίας και κατά τη διάρκειά της– είχε αποδώσει στον ΕΓΤΠΕ το ποσό της ασφάλειας, η διαδικασία αυτή, κατά τις προσφεύγουσες, δεν είχε αντικείμενο, καθόσον ο ΑΙΜΑ δεν διατηρούσε πλέον τον αδικαιολόγητο αυτό πλουτισμό.
- 44 Τέλος, με γραπτή απάντηση σε ερώτηση του πρωτοδικείου, οι προσφεύγουσες ανέφεραν ότι η πτωχευτική διαδικασία είχε περαιωθεί κατά τη διάρκεια του 2000 και ότι συμμετείχαν στη διανομή ως προνομιούχοι πιστωτές, λόγω της ιδιότητάς τους ως γεωργικών συνεταιρισμών, σύμφωνα με το άρθρο 2751a, παράγραφος 5a, και με το άρθρο 2776 του ιταλικού αστικού κώδικα. Από τη διανομή αυτή πέτυχαν να λάβουν από τις απαιτήσεις τους που έγιναν δεκτές από το DAI ποσοστό 39 % του ποσού των απαιτήσεων αυτών. Κατά το πέρας της διανομής αυτής το ποσό των απαιτήσεών τους που δεν ικανοποιήθηκαν ανερχόταν σε 72 797 022 ITL όσον αφορά την Cantina sociale di Dolianova, σε 54 412 685 ITL όσον αφορά την Cantina Trexenta, σε 350 554 208 ITL όσον αφορά την Cantina sociale Marmilla, σε 133 888 664 ITL όσον αφορά την Cantina sociale Santa Maria La Palma και σε 37 212 737 ITL όσον αφορά την Cantina sociale del Vermentino.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 45 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 12 Οκτωβρίου 1998, οι προσφεύγουσες άσκησαν την παρούσα προσφυγή-αγωγή (στο εξής: προσφυγή).

- 46 Μετά την κατάθεση του υπομνήματος αντικρούσεως, το Πρωτοδικείο, με έγγραφο του Γραμματέα της 25ης Φεβρουαρίου 1999, κάλεσε τις προσφεύγουσες να επικεντρώσουν τα υπομνήματά τους ανταπαντήσεως στο θέμα του παραδεικτού της προσφυγής. Αυτές ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση αυτή.
- 47 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:
- «να κηρύξει παράνομη, κατ' εφαρμογή των άρθρων 173 και/ή του άρθρου 175 της Συνθήκης ΕΚ, την απόφαση της Επιτροπής της 31ης Ιουλίου 1998 [...], καθώς και κάθε πράξη που αναφέρεται στην απόφαση ή που, εν πάση περιπτώσει, θεμελιώνεται σε αυτήν ή είναι συναφής ή συνδέεται με αυτήν [...]»
 - «να αποφανθεί ότι [οι προσφεύγουσες] δικαιούνται να λάβουν την κοινοτική ενίσχυση η οποία δεν καταβλήθηκε σε αυτές εγκαίρως από το ΔΑΙ κατόπιν της πτωχεύσεως του τελευταίου και της οποίας το ποσό εισπράχθηκε από τον ΑΙΜΑ [...] και αποδόθηκε στον ΕΓΤΠΕ [...]»
 - «να υποχρεώσει την Επιτροπή, κατά τον αυτό τρόπο είτε πρόκειται για αδικαιολόγητο πλουτισμό και/είτε πρόκειται για αποζημίωση κατ' εφαρμογή του άρθρου 178 της Συνθήκης ΕΚ, να καταβάλει στις [προσφεύγουσες αποζημίωση ποσού ίσου με τα ποσά των απαιτήσεών τους που δεν καταβλήθηκαν από το ΔΑΙ, όπως καθορίζονται στο δικόγραφο της προσφυγής], ενδεχομένως προσαυξημένα με τους νόμιμους τόκους από την 1η Ιανουαρίου 1992 ή, τουλάχιστον, από τις 23 Ιανουαρίου 1998, ημερομηνία αποστολής στην Επιτροπή της αιτήσεως πληρωμής [...]»
 - «να καταδικάσει την καθής-εναγόμενη στα δικαστικά έξοδα».

48 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή απαράδεκτη,
- επικουρικώς, να κρίνει αβάσιμη την προσφυγή,
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

49 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να κινήσει την προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

50 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2000.

51 Κατά τη συνεδρίαση αυτή, οι προσφεύγουσες παραιτήθηκαν από το δεύτερο αίτημά τους.

52 Κατά το τέλος της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Σεπτεμβρίου 2000, ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος κήρυξε περατωθείσα την προφορική διαδικασία και ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία για τρεις μήνες προκειμένου να δοθεί χρόνος στους διαδίκους να επανεξετάσουν την υπόθεση.

- 53 Με έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 2000, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι δεν βρέθηκε λύση για συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς.
- 54 Το Πρωτοδικείο, με απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2001, επανέλαβε την προφορική διαδικασία, προκειμένου να θέσει ορισμένες γραπτές ερωτήσεις στους διαδίκους, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται από το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Η Επιτροπή απάντησε στις ερωτήσεις αυτές με υπόμνημα που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 16 Νοεμβρίου 2001. Οι προσφεύγουσες υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί των απαντήσεων αυτών με υπόμνημα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Ιουνίου 2003.
- 55 Στο διάστημα αυτό, η σύνθεση του δεύτερου τμήματος του Πρωτοδικείου άλλαξε, κατόπιν της λήξεως της θητείας ενός μέλους του Πρωτοδικείου.
- 56 Το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) κάλεσε τους διαδίκους σε δεύτερη προφορική διαδικασία και κάλεσε τις προσφεύγουσες να απαντήσουν γραπτώς σε νέες ερωτήσεις πριν από την ημερομηνία της προφορικής διαδικασίας. Οι προσφεύγουσες ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό με υπόμνημα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 5 Ιανουαρίου 2004.
- 57 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004.

Σκεπτικό

Επί του παραδεκτού των προσφυγών ακυρώσεως και των προσφυγών κατά παραλείψεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 58 Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι το αίτημα ακυρώσεως που θεμελιώνεται στο άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 230 ΕΚ) είναι

απαράδεκτο, διότι το επίδικο έγγραφο, της 31ης Ιουλίου 1998, δεν έχει χαρακτήρα αποφάσεως. Η Επιτροπή δεν αρνήθηκε με το έγγραφο αυτό να καταβάλει τα αιτούμενα ποσά, αλλά υπέδειξε απλώς ότι δεν είχε εξουσία δράσεως ή εκδόσεως αποφάσεως σχετικά με τη ζητηθείσα πληρωμή. Η εξουσία αυτή ανήκει στους εθνικούς οργανισμούς παρεμβάσεως, στους οποίους εναπόκειται να καταβάλουν τις ενισχύσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό 2499/82.

59 Ένα και μόνο στοιχείο με χαρακτήρα αποφάσεως στο επίδικο έγγραφο θα οδηγούσε στη θέση της υποθέσεως στο αρχείο. Πάντως, πρόκειται για απόφαση αποκλειστικά εσωτερική και διοικητική, η οποία δεν βλάπτει τις προσφεύγουσες.

60 Δεύτερον, η Επιτροπή προβάλλει ότι το αίτημα που θεμελιώνεται στο άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 232 ΕΚ) είναι επίσης απαράδεκτο, διότι οι προσφεύγουσες δεν την κάλεσαν προηγουμένως να ενεργήσει. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι το έγγραφο της 23ης Ιανουαρίου 1998 μπορεί να θεωρηθεί ως πρόσκληση να ενεργήσει, γεγονός που αμφισβητεί η Επιτροπή, η παρούσα προσφυγή λόγω παραλείψεως ασκήθηκε εκπρόθεσμα. Πράγματι, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η πρόσκληση προς ενέργεια αποτελεί το σημείο ενάρξεως των διαδικαστικών προθεσμιών.

61 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι το αίτημά τους ακυρώσεως είναι παραδεκτό. Από το περιεχόμενο του επίδικου εγγράφου αποδεικνύεται ότι αυτό έχει χαρακτήρα αποφάσεως, στον βαθμό που, αφενός, απορρίπτει την αίτησή τους της 23ης Ιανουαρίου 1998 και, αφετέρου, θέτει την υπόθεση στο αρχείο. Οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι η αίτηση της 23ης Ιανουαρίου 1998 ήταν σαφής, αιτιολογημένη από πλευράς πραγματικών και νομικών περιστατικών και κατηγορηματική. Επιπλέον, προηγήθηκε αυτής μακρά διαδικασία έρευνας. Με το επίδικο έγγραφο, η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση αυτή αιτιολογώντας την απόρριψη από πλευράς πραγματικών και νομικών περιστατικών.

62 Εξάλλου, ακόμη και αν το επίδικο έγγραφο, αντίθετα με όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πραγματική απόφαση, το αίτημα

ακυρώσεως είναι παρ' όλ' αυτά παραδεκτό, στον βαθμό που στρέφεται όχι μόνον κατά του εγγράφου αυτού αλλά επίσης κατά «κάθε πράξεως που αναφέρεται [στο έγγραφο αυτό] ή που, εν πάση περιπτώσει, θεμελιώνεται σε αυτό ή είναι συναφής ή συνδέεται με αυτό». Έτσι, πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα αυτό στρέφεται κατά «του υποτιθέμενου αρνητικού μέτρου που αποτελεί η μη έκδοση ευνοϊκής αποφάσεως επί της αιτήσεως που ασκήθηκε από τους συνεταιρισμούς την εποχή εκείνη για τους ίδιους λόγους». Κατατέθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, που προβλέπει απλώς ότι το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει «το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση».

- 63 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η προσφυγή τους που στρέφεται κατά της «μη λήψεως από την Επιτροπή του αιτηθέντος θετικού μέτρου», θεμελιώνεται στο άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΚ, και είναι επίσης παραδεκτή. Προβάλλουν ότι η δίμηνη προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής κατά της μη λήψεως θέσεως από το κοινοτικό όργανο, που κλήθηκε προηγουμένως να ενεργήσει, αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία κατά την οποία εκδηλώνεται η αδράνεια του οργάνου αυτού. Κατά τις προσφεύγουσες, η αδράνεια της Επιτροπής εκδηλώθηκε, εν προκειμένω, μετά το έγγραφο της Επιτροπής της 31ης Ιουλίου 1998, που απέρριπτε την αίτηση που είχε ασκηθεί με το έγγραφο της 23ης Ιανουαρίου 1998. Προηγουμένως, η κατάσταση δεν ήταν σαφής. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο τηλεφωνικών συνομιλιών με τον δικηγόρο των προσφευγουσών τους αμέσως επόμενους μήνες μετά την παραλαβή εκ μέρους της Επιτροπής της προαναφερθείσας αιτήσεως, υπάλληλος της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας παρέσχε τη διαβεβαίωση ότι ο φάκελος εξεταζόταν από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και ότι θα λαμβάνονταν απόφαση πριν το τέλος του θέρους 1998. Οι προσφεύγουσες πρότειναν να κλητεύσει, ενδεχομένως, το Πρωτοδικείο τον M. Petrucci ως μάρτυρα, προκειμένου να εξακριβωθούν τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του παραδεκτού της προσφυγής ακυρώσεως

- 64 Προκειμένου να κριθεί, πρώτον, το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως, επιβάλλεται η εξέταση της φύσεως του επίδικου εγγράφου. Συγκεκριμένα, για τον

χαρακτηρισμό ενός εγγράφου ως αποφάσεως υπό την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 230 ΕΚ) δεν αρκεί η αποστολή του εγγράφου από το κοινοτικό όργανο στον αποδέκτη του προς απάντηση σε αίτηση που ασκήθηκε από τον τελευταίο. Κατά πάγια νομολογία, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης, εκείνα μόνον τα μέτρα των οποίων τα έννομα αποτελέσματα είναι δεσμευτικά και ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, τροποποιώντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του κατάσταση (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 1993, C-257/90, *Italsolar* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-9, σκέψη 21· διατάξεις του Πρωτοδικείου της 4ης Οκτωβρίου 1996, T-5/96, *Sveriges Betodlares* και *Henrikson* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1299, σκέψη 26, και της 11ης Δεκεμβρίου 1998, T-22/98, *Scottish Soft Fruit Growers* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-4219, σκέψη 34).

65 Εν προκειμένω, επιβάλλεται κατά συνέπεια να εξακριβωθεί, πρώτον, εάν είναι ικανό το επίδικο έγγραφο, στο νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, να παραγάγει αυτά τα αποτελέσματα, στο μέτρο που απορρίπτει την αίτηση των προσφευγουσών με την οποία ζητούσαν κατ' ουσία να καταβάλει η Επιτροπή σε αυτές απευθείας το μη εισπραχθέν ποσό της κοινοτικής ενισχύσεως που προβλεπόταν από τον κανονισμό 2499/82 για τον οίνο που παραδόθηκε για προληπτική απόσταξη την αμπελουργική περίοδο 1982/1983 (βλ. σκέψεις 41 και 42 ανωτέρω).

66 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ευθύς εξ αρχής ότι, σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών, στα τελευταία εναπόκειται, ελλείψει αντίθετης διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, να διασφαλίζουν στο έδαφός τους την εκτέλεση των κοινοτικών κανονιστικών ρυθμίσεων, ιδίως στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής. Ειδικότερα, η εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων σχετικά με τις κοινές οργανώσεις των αγορών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών οργανισμών που έχουν οριστεί για τον σκοπό αυτό. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής δεν είναι αρμόδιες για την έκδοση αποφάσεων όσον αφορά την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων (διάταξη του Πρωτοδικείου της 21ης Οκτωβρίου 1993, T-492/93 και T-492/93 R, *Nutral* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1023, σκέψη 26, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-54/96, *Oleifici Italiani* και *Fratelli Rubino* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3377, σκέψη 51).

- 67 Εν προκειμένω, από τον κανονισμό 2499/82 προκύπτει ότι, αν το οικονομικό βάρος της διενέργειας της προληπτικής αποστάξεως πρέπει να το φέρει οριστικά η Κοινότητα, στους εθνικούς οργανισμούς παρεμβάσεως εναπόκειται (εν προκειμένω τον ΑΙΜΑ) να διασφαλίσουν στο έδαφός τους την εκτέλεση των ενεργειών προληπτικής αποστάξεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού.
- 68 Ειδικότερα, δυνάμει του κανονισμού 2499/82, οι εθνικοί οργανισμοί
- ελέγχουν και εγκρίνουν τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ των παραγωγών οίνου και των οινοπνευματοποιών (άρθρο 1, παράγραφος 3, και άρθρο 3 του κανονισμού),
 - καταβάλλουν την κοινοτική ενίσχυση, ή καταβάλλουν υπό ορισμένους όρους, ως προκαταβολή, ποσό ίσο με την ενίσχυση αυτή (άρθρο 6, άρθρο 9, παράγραφος 2, και άρθρο 11 του κανονισμού),
 - εισπράττουν, ενδεχομένως, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα, είτε ως ενίσχυση είτε ως προκαταβολή, ποσά (άρθρο 9, παράγραφος 2, και άρθρο 11, παράγραφος 3, του κανονισμού).
- 69 Αντιθέτως, ο κανονισμός 2499/82 δεν παρείχε στην Επιτροπή καμία αρμοδιότητα για να παρέμβει στην εκτέλεση των εργασιών προληπτικής αποστάξεως που διενεργούνταν από τους εθνικούς οργανισμούς παρεμβάσεως. Πράγματι, από τον κανονισμό αυτό προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορούσε απλώς να λάβει γνώση των εργασιών που πραγματοποιούσαν οι εθνικοί οργανισμοί, στο μέτρο που το άρθρο 21 του εν λόγω κανονισμού υποχρέωνε τα κράτη μέλη να κοινοποιούν στο κοινοτικό αυτό όργανο, σε τακτές προθεσμίες, τις ποσότητες οίνου που

αναφέρονταν στις εγκεκριμένες συμβάσεις αποστάξεως, τις ποσότητες οίνου που αποστάχθηκαν και τις ποσότητες των παραχθέντων προϊόντων καθώς και τις περιπτώσεις στις οποίες ο οινοπνευματοποιός αθέτησε τις υποχρεώσεις του και τα μέτρα που λήφθηκαν συνακόλουθα.

- 70 Στο νομικό αυτό πλαίσιο, η Επιτροπή δεν ήταν σε καμία περίπτωση αρμόδια να δεχθεί αίτηση, όπως αυτή που της υπέβαλαν, εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες, με αίτημα την καταβολή από το όργανο αυτό της φερόμενης ως οφειλόμενης στους παραγωγούς ενισχύσεως οίνου δυνάμει του κανονισμού 2499/82.
- 71 Κατά συνέπεια η απόρριψη της αιτήσεως αυτής με το επίδικο έγγραφο και η επακόλουθη θέση της υποθέσεως στο αρχείο δεν μπορούσαν να μεταβάλουν τη νομική κατάσταση των προσφευγουσών. Το έγγραφο αυτό δεν έχει έτσι κανένα χαρακτήρα αποφάσεως και δεν αποτελεί, επομένως, πράξη που μπορεί να προσβληθεί βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης, ως μη δεχόμενο την καταβολή προς τις προσφεύγουσες της αιτηθείσας κοινοτικής ενισχύσεως.
- 72 Εξάλλου, πρέπει να κριθεί, επίσης, το παραδεκτό του αιτήματος ακυρώσεως του επίδικου εγγράφου στο μέτρο που αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως απορρίπτον έμμεση αίτηση των προσφευγουσών με αίτημα τη διόρθωση των διατάξεων του κανονισμού 2499/82, ώστε να ευθυγραμμιστούν με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως την οποία επικαλούνται.
- 73 Πράγματι, με το έγγραφο αυτό η Επιτροπή δεν περιορίζεται να δώσει εξηγήσεις σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος καταβολής της κοινοτικής ενισχύσεως από τον ΑΙΜΑ, κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του κανονισμού 2499/82, ιδίως σε ό,τι αφορά την πληρωμή από τον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως, σε περίπτωση που ο οινοπνευματοποιός αθετήσει τις υποχρεώσεις του, της ασφάλειας που συστήθηκε από τον τελευταίο προκειμένου να επιτευχθεί η προκαταβολή του ποσού της ενισχύσεως.

- 74 Το επίδικο έγγραφο περιλαμβάνει επίσης κρίση της Επιτροπής όσον αφορά τη συμμόρφωση με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως του καθεστώτος καταβολής της ενισχύσεως που καθιερώνεται από το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82.
- 75 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι, αφενός, το έγγραφο των προσφευγουσών της 23ης Ιανουαρίου 1998 μπορεί να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνον αίτηση με αίτημα να προβεί η Επιτροπή σε αναδρομική διόρθωση του κανονισμού 2499/82 προκειμένου να εξασφαλισθεί η καταβολή της κοινοτικής ενισχύσεως στους οικείους παραγωγούς –γεγονός που δεν προκύπτει πάντως ρητά από το έγγραφο αυτό των προσφευγουσών– και ότι, αφετέρου, το επίδικο έγγραφο μπορεί κατά συνέπεια να θεωρηθεί ως απορρίπτον το αίτημα αυτό, το αίτημα ακυρώσεως του εγγράφου αυτού πρέπει εν πάση περιπτώσει να κηρυχθεί απαράδεκτο, διότι οι προσφεύγουσες δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά.
- 76 Πράγματι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η προσφυγή ενός φυσικού ή νομικού προσώπου κατά της αρνήσεως της Επιτροπής να προβεί στην αναδρομική διόρθωση μιας πράξεως είναι απαράδεκτη όταν η ζητούμενη διόρθωση θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί υπό τη μορφή κανονισμού γενικής ισχύος (διατάξεις Sveriges Betodlares και Henrikson κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 28, και Scottish Soft Fruit Growers κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 41).
- 77 Πάντως, εν προκειμένω, ο κανονισμός 2499/82 έχει κανονιστικό χαρακτήρα, διότι αφορά όλους τους οινοπαραγωγούς και τους οινοπνευματοποιούς της Κοινότητας και καθιερώνει κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο τις σχετικές με την προληπτική απόσταξη διατάξεις για την αμπελουργική περίοδο 1982/1983. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν χωρεί σε καμία περίπτωση διόρθωση του κανονισμού αυτού παρά μόνον υπό τη μορφή κανονισμού γενικής ισχύος.
- 78 Για όλους αυτούς τους λόγους, το αίτημα ακυρώσεως του επίδικου εγγράφου είναι απαράδεκτο.

79 Στο μέτρο που οι προσφεύγουσες επιδιώκουν επίσης με τα αιτήματά τους την ακύρωση κάθε πράξεως που αναφέρεται στην απόφαση ή που, εν πάση περιπτώσει, θεμελιώνεται σε αυτήν ή είναι συναφής ή συνδέεται με αυτήν, αρκεί η επισήμανση ότι τα αιτήματα αυτά δεν διατυπώνονται κατά τρόπο αρκούντως σαφή όσον αφορά το αντικείμενό τους και είναι, επομένως, επίσης απαράδεκτα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, όπως ακριβώς υποστηρίζει η Επιτροπή.

80 Κατά συνέπεια η προσφυγή ακυρώσεως είναι απαράδεκτη στο σύνολό της.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής περί παραλείψεως

81 Όσον αφορά, δεύτερον, την παράνομη παράλειψη που συνιστά η μη έκδοση από την Επιτροπή αποφάσεως σχετικά με τη χορήγηση της εν λόγω κοινοτικής ενισχύσεως στις προσφεύγουσες, αρκεί η υπόμνηση ότι η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα να εκδώσει τέτοια απόφαση, όπως ήδη διαπιστώθηκε, ανωτέρω, στη σκέψη 70. Η προσφυγή περί παραλείψεως που θεμελιώνεται στο άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 232 ΕΚ) είναι επομένως απαράδεκτη καθόσον επιδιώκει να επιβάλει κυρώσεις κατά της παραλείψεως αυτής, στο μέτρο που δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι παρέλειψε να απευθύνει στις προσφεύγουσες άλλη πράξη πλην συστάσεως ή γνώμης κατά την έννοια του άρθρου 175, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης (βλ., π.χ. απόφαση Italsolar κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 30). Επιπλέον, εάν γίνει δεκτό ότι το έγγραφο των προσφευγουσών της 23ης Ιανουαρίου 1998, που περιήλθε στην Επιτροπή στις 5 Φεβρουαρίου 1998, περιείχε σαφή πρόσκληση για τη χορήγηση της εν λόγω ενισχύσεως προς τις προσφεύγουσες, τότε, η παρούσα προσφυγή, που ασκήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 1998, είναι σε κάθε περίπτωση εκπρόθεσμη, όπως προβάλλει η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 175, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, η Επιτροπή έπρεπε να λάβει θέση πριν από τις 5 Απριλίου 1998 και η προσφυγή περί παραλείψεως έπρεπε να ασκηθεί το αργότερο μέχρι τις 15 Ιουνίου 1998, λαμβανομένης υπόψη της παρεκτάσεως της προθεσμίας λόγω αποστάσεως.

- 82 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, ακόμη και αν η παρούσα προσφυγή μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η προβαλλόμενη παράλειψη ενυπάρχει στην υποτιθέμενη άρνηση της Επιτροπής να εκδώσει κανονισμό με τον οποίο θα επιχειρείται αναδρομική διόρθωση του κανονισμού 2499/82, με σκοπό την εξασφάλιση της καταβολής της κοινοτικής ενισχύσεως στους οικείους παραγωγούς, η προσφυγή αυτή πρέπει επίσης να κηρυχθεί απαράδεκτη. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω, το έγγραφο των προσφευγουσών της 23ης Ιανουαρίου 1998 δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως κλήση προς ενέργεια υπό την έννοια του άρθρου 175, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, καθόσον οι προσφεύγουσες δεν ζητούν σαφώς να τροποποιήσει η Επιτροπή τον κανονισμό 2499/82, προκειμένου να καταστεί αυτός σύμφωνος με τις αρχές που επικαλούνται. Επιπλέον, ιδιώτες, οι οποίοι δεν νομιμοποιούνται να αμφισβητήσουν τη νομιμότητα κανονιστικής πράξεως, δεν νομιμοποιούνται επίσης να ασκήσουν ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή ακυρώσεως λόγω παραλείψεως αφού καλέσουν το κοινοτικό όργανο να εκδώσει κανονιστική πράξη (απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Απριλίου 1988, 97/86, 99/86, 193/86 και 215/86, Αστέρης κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2181, σκέψη 17). Πάντως, η τροποποίηση του κανονισμού 2499/82 απαιτούσε την έκδοση πράξεως κανονιστικού χαρακτήρος, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. σκέψη 77 ανωτέρω).
- 83 Κατά συνέπεια, η προσφυγή κατά παραλείψεως πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

Επί της αγωγής αποζημιώσεως και του αιτήματος αποδόσεως του αδικαιολόγητου πλουτισμού

Επί του παραδεκτού του αιτήματος αποδόσεως του αδικαιολόγητου πλουτισμού

- 84 Επιβάλλεται ευθύς εξ αρχής να απορριφθούν ως απαράδεκτα τα επικουρικά αιτήματα των προσφευγουσών με τα οποία ζητείται να υποχρεωθεί η Επιτροπή να τους καταβάλει τις επίδικες κοινοτικές ενισχύσεις ως επιστροφή αδικαιολόγητου πλουτισμού της, καθόσον η Συνθήκη δεν προβλέπει, μεταξύ των ενδίκων μέσων που καθιερώνει, τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής αδικαιολόγητου πλουτισμού. Αυτό

πάντως δεν εμποδίζει το ενδεχομένως βάσιμο του λόγου που βασίζεται στην παραβίαση της αρχής που απαγορεύει τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, στο μέτρο που τα ανωτέρω επικουρικά αιτήματα μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι οι προσφεύγουσες επικαλούνται ιδίως την αρχή αυτή προς στήριξη του αιτήματός τους αποζημίωσης (βλ. σκέψεις 159 έως 164 ανωτέρω).

Επί του παραδεκτού της αγωγής αποζημίωσης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 85 Η Επιτροπή προβάλλει τρεις λόγους απαραδέκτου της παρούσας αγωγής αποζημίωσης. Πρώτον, στη διαχείριση των μέτρων ενισχύσεως που προβλέπονται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, δεν υφίσταται καμία άμεση σχέση μεταξύ Επιτροπής και επιχειρηματιών. Εν προκειμένω, δεν υφίσταται καταλογιστέα συμπεριφορά της Επιτροπής, οπότε δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για να επιληφθεί το Δικαστήριο βάσει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Μαΐου 1978, 132/77, *Exportation des sucres* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 345· της 12ης Δεκεμβρίου 1979, 12/79, *Wagner Agrarhandel* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979, σ. 739, και της 27ης Μαρτίου 1980, 133/79, *Sucrimex* και *Westzucker* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980, σ. 659).

- 86 Συναφώς, η Επιτροπή προβάλλει, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι προσφεύγουσες δεν επικαλέστηκαν, προς στήριξη της αγωγής τους αποζημίωσης, το παράνομο του κανονισμού 2499/82. Αμφισβήτησαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και στη συνέχεια ενώπιον του Πρωτοδικείου μόνον την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του κανονισμού αυτού στην οποία προέβησαν οι ιταλικές αρχές και η Επιτροπή με το έγγραφό της της 31ης Ιουλίου 1998.

- 87 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες διαθέτουν αποτελεσματική δικαστική προστασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες θα μπορούσαν να εγείρουν αγωγή επί καταβολή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Απριλίου 1984, 281/82, Unifrex κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1984, σ. 1969, σκέψη 11).
- 88 Εν προκειμένω, στο πλαίσιο της αγωγής τους περί αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά του ΑΙΜΑ, που εκκρεμούσε ενώπιον του Tribunale civile του Κάλιαρι, οι προσφεύγουσες μπορούσαν ακόμη να προτείνουν στον εθνικό δικαστή να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 234 ΕΚ) για να παράσχουν τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να εξετάσει τη νομιμότητα των επίδικων κοινοτικών διατάξεων.
- 89 Κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004, η Επιτροπή απαντώντας σε ερωτήσεις του Πρωτοδικείου επισήμανε ότι η ιταλική έννομη τάξη διέθετε τα κατάλληλα ένδικα μέσα που θα επέτρεπαν στους εν λόγω παραγωγούς να πετύχουν να υποχρεωθεί ο ΑΙΜΑ στην καταβολή του ποσού των κοινοτικών ενισχύσεων που προβλέπονται από τον κανονισμό 2499/82. Τα αιτήματα των προσφευγουσών δεν θα ευδοκίμουςαν ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης, διότι η διαδικασία αυτή σχετίζεται με την ασφάλεια που συστήθηκε υπέρ του ΑΙΜΑ και δεν αφορά επομένως το υποκειμενικό δικαίωμα στην αξιούμενη από τις προσφεύγουσες κοινοτική ενίσχυση. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες, στο πλαίσιο των οιονει συμβατικών τους σχέσεων με τον ΑΙΜΑ, θα έπρεπε να εγείρουν, μάλλον, αγωγή επί καταβολή κατά του οργανισμού αυτού, παρά την αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού που άσκησαν ενώπιον του Tribunale civile του Κάλιαρι. Η αγωγή επί καταβολή ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου θα μπορούσε, ενδεχομένως, να κινηθεί πριν από την έκβαση της πτωχευτικής διαδικασίας. Τέλος, το γεγονός –που επικαλούνται οι προσφεύγουσες προς στήριξη του παραδεκτού της παρούσας προσφυγής λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης– ότι το ποσό της ασφάλειας αποδόθηκε στην Επιτροπή δεν καθιστά αναποτελεσματική την αγωγή αυτή επί καταβολή. Συγκεκριμένα, δεν αποτελεί αυτή εμπόδιο στο να υποχρεώσει το ιταλικό δικαστήριο τον ΑΙΜΑ να καταβάλει στις προσφεύγουσες το ποσό της εν λόγω κοινοτικής ενισχύσεως, κατόπιν υποβολής προδικαστικού ερωτήματος με αντικείμενο το κύρος των συναφών διατάξεων του κανονισμού 2499/82, στην περίπτωση που το Δικαστήριο διαπίστωνε το παράνομο χαρακτήρα ορισμένων από τις διατάξεις αυτές. Η Επιτροπή προέβαλε, συναφώς, τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 25ης Απριλίου 2001, T-244/00, Coillte Teoranta κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. II-1275).

- 90 Τρίτον, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα αιτήματα περί αποζημιώσεως είναι εν πάση περιπτώσει, अपαράδεκτα δυνάμει του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου δυνάμει του άρθρου 53 του ίδιου Οργανισμού, σύμφωνα με το οποίο αξιώσεις στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφονται μετά πέντε έτη από της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος.
- 91 Η αποσβεστική αυτή προθεσμία αρχίζει να τρέχει από τη στιγμή κατά την οποία οι προσφεύγουσες έλαβαν γνώση του ζημιογόνου γεγονότος. Εν προκειμένω, επειδή το γεγονός αυτό συνίσταται στην εσφαλμένη ή μη νόμιμη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας, οι προσφεύγουσες έλαβαν γνώση το αργότερο τη στιγμή της εφαρμογής της. Η παραγραφή αυτή δεν διακόπτεται ούτε με την απόφαση του Tribunale civile της Ρώμης της 27ης Ιανουαρίου 1989 ούτε με τις μεταγενέστερες αποφάσεις του Εφετείου της Ρώμης και του ιταλικού ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου.
- 92 Συναφώς, η καθής-εναγόμενη υπενθυμίζει ότι η ζημία την οποία επικαλούνται οι προσφεύγουσες είναι η μη πληρωμή του τιμήματος του οίνου που πουλήθηκε στο DAI, τίμημα το οποίο θα έπρεπε να καταβληθεί σε αυτές το αργότερο μέχρι τον Ιούνιο του 1983. Το αίτημα αποζημιώσεως αφορά, επομένως, τα γεγονότα που συνέβησαν το 1983. Εφόσον όμως η προσφυγή ασκήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 1998, η αγωγική αξίωσή τους είναι παραγεγραμμένη.
- 93 Εάν γίνει δεκτό –γεγονός που αμφισβητεί η Επιτροπή– ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει από τότε που γίνεται εμφανές ότι οι αγωγές ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν πρόκειται να ευδοκιμήσουν, πρέπει τότε να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία της εκδόσεως της αποφάσεως του Tribunale civile της Ρώμης, στις 27 Ιανουαρίου 1989. Πρόκειται πράγματι για τη μοναδική απόφαση επί της ουσίας που αφορά τις προσφεύγουσες. Το Εφετείο της Ρώμης «απέρριψε» την έφεση που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως αυτής διότι δεν είχε επιδοθεί νομοτύπως, και το ιταλικό ανώτατο ακυρωτικό επικύρωσε την απόφαση αυτή. Η Επιτροπή συγκρίνει τη διαδικαστική αυτή πλημμέλεια στην οποία υπέπεσαν οι προσφεύγουσες κατά τη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου με την εκπρόθεσμη άσκηση εφέσεως, μετά την παρέλευση της ταχθείσας προθεσμίας. Η αγωγική τους αξίωση λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφτηκε επομένως τον Ιανουάριο του 1994.

- 94 Όσον αφορά τον ισχυρισμό των προσφευγουσών ότι το ζημιογόνο γεγονός συνίσταται στη λογιστική καταχώριση του ποσού της ασφάλειας από τον ΑΙΜΑ στον λογαριασμό του ΕΓΤΠΕ, η Επιτροπή αντιτάσσει ότι η ασφάλεια αυτή αφορά τις σχέσεις μεταξύ του ΔΑΙ και του ΑΙΜΑ και όχι μεταξύ των προσφευγουσών και του ΔΑΙ. Εξάλλου, η καταγραφή της σχετικής με την ασφάλεια λογιστικής πράξεως αφορά τις σχέσεις μεταξύ ΕΓΤΠΕ και ΑΙΜΑ, αλλά δεν έχει κανένα ουσιαστικό περιεχόμενο όσον αφορά τα ενδεχόμενα δικαιώματα των προσφευγουσών έναντι της Επιτροπής.
- 95 Ακόμη και αν έπρεπε να γίνει δεκτό ότι η λογιστική καταχώριση υπέρ του ΕΓΤΠΕ συνιστά πλημμέλεια που πρέπει να καταλογιστεί στην Επιτροπή, η αγωγή αποζημιώσεως έχει παραγραφεί. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες είχαν ήδη λάβει γνώση της λογιστικής αυτής καταχωρίσεως σε προγενέστερο στάδιο, καθόσον αυτή προβλέπεται ρητώς από την κοινοτική νομοθεσία. Επιπλέον, η Επιτροπή ανέφερε, κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004, ότι από την απόφαση του Tribunale civile της Ρώμης της 27ης Ιανουαρίου 1989 προκύπτει ότι το ΔΑΙ επισήμανε ότι ο ΑΙΜΑ έπρεπε να αποδώσει την ασφάλεια στο αρμόδιο κοινοτικό όργανο.
- 96 Οι προσφεύγουσες εκτιμούν από την πλευρά τους ότι η παρούσα προσφυγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης δεν έχει παραγραφεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 46 του Οργανισμού.
- 97 Ισχυρίζονται ότι η παραγραφή δεν μπορεί να αντιταχθεί έναντι του ζημιωθέντος που δεν μπόρεσε να λάβει έγκαιρα γνώση του γενεσιουργού της ζημίας αυτής γεγονότος και κατ' αυτό τον τρόπο δεν διέθετε εύλογη προθεσμία για να καταθέσει το δικόγραφο της προσφυγής του πριν από την εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3539, σκέψη 50).
- 98 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες έλαβαν γνώση του ότι ο ΑΙΜΑ είχε αποδώσει τουλάχιστον εν μέρει το ποσό της ασφάλειας στην Επιτροπή κατόπιν του εγγράφου της Επιτροπής της 31ης Ιουλίου 1998. Τότε ζήτησαν από την Επιτροπή να τους καταβάλει το ποσό της κοινοτικής ενισχύσεως ως απόδοση του αδικαιολόγητου

πλουτισμού ή προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν, κατ' εφαρμογή των άρθρων 178 και 215 της Συνθήκης (νυν, άρθρα 235 ΕΚ και 288 ΕΚ αντίστοιχα).

99 Αντίθετα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν ότι η εν λόγω ενίσχυση θα καταχωριζόταν λογιστικά υπέρ του ΕΓΤΠΕ. Μόνο μετά την έρευνά της στον ΑΙΜΑ, που διεξήχθη κατόπιν της καταγγελίας των προσφευγουσών, πληροφορήθηκε η Επιτροπή για την απόδοση αυτή. Επιπλέον, ακόμη και αν η υποχρέωση αποδόσεως στην Επιτροπή του ποσού της ασφάλειας απέρρεε από την κοινοτική νομοθεσία, ερμηνεία που δεν είναι, εξάλλου, εύκολη, ουδόλως απαιτείται να τηρηθεί η υποχρέωση αυτή εν προκειμένω, ενόψει της συμπεριφοράς του ΑΙΜΑ. Με τις γραπτές απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου και κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004, οι προσφεύγουσες υπογράμμισαν συναφώς ότι ο ΑΙΜΑ ουδέποτε δήλωσε ότι η ασφάλεια θα αποδίδονταν στην Επιτροπή. Αντίθετα, αυτός υποστήριξε, πριν και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του πρωτοδικείου του Κάλιαρι, ότι είχε δικαίωμα να παρακρατήσει το ποσό της ασφάλειας.

100 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η γενεσιουργός αιτία της αξιώσεως αποζημιώσεως επήλθε στις 31 Δεκεμβρίου 1991, ημερομηνία κατά την οποία ο ΑΙΜΑ απέδωσε το ποσό της ασφάλειας στον ΕΓΤΠΕ, η προθεσμία των πέντε ετών διακόπηκε, είτε με το έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 1996, με το οποίο οι προσφεύγουσες ζήτησαν από τον ΑΙΜΑ να τους καταβάλει το ποσό που αντιστοιχούσε στις εν λόγω ενισχύσεις, είτε με το έγγραφο της 13ης Νοεμβρίου 1996, με το οποίο οι προσφεύγουσες υπέβαλαν καταγγελία στην Επιτροπή, προκειμένου να επιτευχθεί η καταβολή αυτή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

101 Επιβάλλεται η εξέταση των τριών λόγων απαραδέκτου της αγωγής αποζημιώσεως που προβάλλει η Επιτροπή, οι οποίοι βασίζονται, πρώτον, στην έλλειψη

καταλογισμού της επικρινόμενης συμπεριφοράς της Κοινότητας, δεύτερον, στην ύπαρξη αποτελεσματικών εσωτερικών ενδίκων μέσων και, τρίτον, στην παραγραφή της αξιώσεως δυνάμει του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

1. Όσον αφορά τον λόγο που βασίζεται στην έλλειψη καταλογισμού της επικρινόμενης συμπεριφοράς της Κοινότητας

- 102 Στο μέτρο που η παρούσα αγωγή αποζημίωσης αναφέρεται στην εφαρμογή κοινοτικής νομοθεσίας της οποίας η εκτέλεση εναπόκειται στους αρμόδιους εθνικούς οργανισμούς, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. σκέψη 67, ανωτέρω) πρέπει να εξετασθεί, σύμφωνα με τη νομολογία, αν ο παράνομος χαρακτήρας που προβάλλεται από τις προσφεύγουσες προς στήριξη της αγωγής αποζημίωσης αντλεί την προέλευσή του από πράξη κοινοτικού οργάνου και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καταλογιστέος στον εθνικό οργανισμό (αποφάσεις του Δικαστηρίου *Exportation des sucres κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 27*, *Sucrimex και Westzucker κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 16 και 22 έως 25, και της 26ης Φεβρουαρίου 1986, 175/84, Krohn κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 753, σκέψη 19*).
- 103 Για τον σκοπό αυτό, πρέπει κατ' αρχάς να προσδιορισθεί με ακρίβεια, εντός του νομικού και πραγματικού πλαισίου της παρούσας διαφοράς, η συμπεριφορά που προσάπτουν στην Επιτροπή οι προσφεύγουσες και η οποία τις οδήγησε να εγείρουν, επικουρικώς, την παρούσα αγωγή κατ' εφαρμογή του άρθρου 178 της Συνθήκης ΕΚ.
- 104 Αν και στο εξαιρετικό νομικό και πραγματικό πλαίσιο της παρούσας διαφοράς ένας συνετός και ενημερωμένος επιχειρηματίας θα μπορούσε θεμιτώς να μην έχει αντιληφθεί την έλλειψη εγγυήσεως για την καταβολή της εν λόγω ενισχύσεως για τους παραγωγούς, στην περίπτωση της αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού (βλ. σκέψεις 136 έως 145 κατωτέρω), η ανάλυση του κανονισμού αυτού φανερώνει ότι, με το καθεστώς της έμμεσης καταβολής της ενισχύσεως στους παραγωγούς οίνου μέσω του οινοπνευματοποιού, που καθιερώνεται από το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού, οι παραγωγοί δεν διέθεταν, σε περίπτωση μη πληρωμής από τον

οινοπνευματοποιό της ελάχιστης τιμής αγοράς του παραδοθέντος οίνου, κανένα δικαίωμα επί της ασφάλειας, που είχε συσταθεί από τον οινοπνευματοποιό αποκλειστικά στο όνομα του εθνικού οργανισμού παρεμβάσεως προκειμένου να λάβει αυτός ως προκαταβολή το ποσό της ενισχύσεως.

- 105 Επιπλέον, με το καθεστώς του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82, οι παραγωγοί δεν είχαν δικαίωμα να λάβουν απευθείας την εν λόγω κοινοτική ενίσχυση, ακόμη και σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού, όπως κατ' ουσίαν εξέθεσε η Επιτροπή στο έγγραφό της της 31ης Ιουλίου 1998. Συναφώς, η Επιτροπή υποστήριξε εξάλλου, με το έγγραφο αυτό, ότι η διαφορά μεταξύ των καθεστώτων που καθιερώνονται από τα άρθρα 9 και 10 αντίστοιχα του κανονισμού αυτού δεν αντιβαίνουν στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 106 Πάντως, επιβάλλεται η επισήμανση ότι δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι οι προσφεύγουσες εκπλήρωσαν όλες τις υποχρεώσεις που απέρρεαν από τις συμβάσεις τους με το ΔΑΙ, που εγκρίθηκαν από τον ΑΙΜΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 2499/82, και, αφετέρου, ότι οι ποσότητες οίνου που παρέδωσαν οι προσφεύγουσες αποστάχθηκαν εντός των προθεσμιών που τάσσονται από τον κανονισμό αυτό. Εξαιτίας οικονομικών δυσχερειών το ΔΑΙ δεν κατέβαλε στις προσφεύγουσες την ελάχιστη τιμή αγοράς που προβλέπεται από τον κανονισμό 2499/82 και περιλαμβάνει την κοινοτική ενίσχυση ή την κατέβαλε εν μέρει μόνον.
- 107 Στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγουσες ζητούν επικουρικώς την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν από τη μη πληρωμή, εν όλω ή εν μέρει, της ελάχιστης τιμής αγοράς, που επήλθε λόγω των κενών του συστήματος έμμεσης καταβολής της κοινοτικής ενισχύσεως που προβλέπεται από τις συναφείς διατάξεις του κανονισμού αυτού, όπως εξάλλου εξέθεσε η Επιτροπή στο έγγραφό της της 31ης Ιουλίου 1998.
- 108 Πράγματι, μολονότι αληθεύει ότι οι προσφεύγουσες, ενώπιον του εθνικού δικαστή και στην αλληλογραφία τους με την Επιτροπή, αμφισβήτησαν την ερμηνεία που δέχθηκε ο ΑΙΜΑ για τις σχετικές διατάξεις του κανονισμού 2499/82, χωρίς να αμφισβητήσουν ρητώς τη νομιμότητα των ίδιων των διατάξεων, δεν περιορίστηκαν

όμως μόνο στην επανάληψη των αιτιάσεών τους αυτών ενώπιον του Πρωτοδικείου. Με το δικόγραφο της προσφυγής τους, υποστήριξαν επίσης, επικουρικώς, ότι αν έπρεπε να θεωρηθεί ότι ο κανονισμός 2499/82 προκάλεσε την εμφάνιση της άниσης μεταχειρίσεως μεταξύ των παραγωγών των διαφόρων κρατών μελών –ανάλογα με το σύστημα καταβολής της κοινοτικής ενισχύσεως που επέλεξαν τα κράτη μέλη τα οποία διέθεταν, δυνάμει του άρθρου 8 του ανωτέρω κανονισμού, την ευχέρεια επιλογής μεταξύ των δύο διαφορετικών συστημάτων που προβλέπονται από τα άρθρα 9 και 10 του κανονισμού αυτού– δεν θα είχε τότε λάβει καθόλου υπόψη, ιδίως, την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

- 109 Το Πρωτοδικείο συνάγει από τα ανωτέρω ότι η συμπεριφορά που προσάπτεται στην Επιτροπή έγκειται κατ' ουσίαν στο γεγονός ότι, με το σύστημα καταβολής της ενισχύσεως που προβλέπεται από το άρθρο 9 –που διαφέρει στο σημείο αυτό από το σύστημα που προβλέπεται από το άρθρο 10–, ο κανονισμός 2499/82 δεν εξασφαλίζει, ιδίως σε περίπτωση πτωχεύσεως του οινοπνευματοποιού, την καταβολή στους οικείους παραγωγούς της ελάχιστης τιμής αγοράς για τον οίνο που παραδόθηκε στον οινοπνευματοποιό αυτό και αποστάχθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού.
- 110 Η προβαλλόμενη επομένως πλημμέλεια πρέπει να καταλογιστεί στην Επιτροπή η οποία εξέδωσε τον κανονισμό 2499/82.
- 111 Συγκεκριμένα, το επιχείρημα του κοινοτικού αυτού οργάνου, κατά το οποίο η εφαρμογή του συστήματος που προβλέπεται από το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 προκύπτει από τη δυνατότητα, η οποία επελέγη από τη Δημοκρατία της Ιταλίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 του κανονισμού αυτού, δεν μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετική εκτίμηση, εφόσον η προβαλλόμενη πλημμέλεια πλήττει τον ίδιο τον κανονισμό, και όχι τη συμπεριφορά του οικείου κράτους μέλους, το οποίο περιορίστηκε να εφαρμόσει ορθώς τον κανονισμό αυτό.
- 112 Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τη νομιμότητα του συστήματος που καθιερώνει το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 στο σημείο που προβλέπει την έμμεση καταβολή της ενισχύσεως στους παραγωγούς, μέσω των οινοπνευματοποιών. Καταγγέλλουν, αντιθέτως, τον τρόπο εφαρμογής του συστήματος αυτού που

προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις του ανωτέρω κανονισμού, καθόσον με αυτόν δεν καθίσταται δυνατή η εξασφάλιση της πληρωμής της ενισχύσεως στους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού. Πάντως, όταν ένα κράτος μέλος επέλεξε το σύστημα έμμεσης καταβολής της ενισχύσεως, το οποίο δεν αμφισβητείται κατ' αρχήν εν προκειμένω, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν διέθεταν καμία εξουσία εκτιμήσεως των μέτρων που έπρεπε να ληφθούν για την εκτέλεση του κανονισμού 2499/82, στην περίπτωση που ο οινοπνευματοποιός δεν κατέβαλε την εν λόγω ενίσχυση στους παραγωγούς. Εν προκειμένω, η προβαλλόμενη πλημμέλεια προκύπτει επομένως ευθέως από το υποτιθέμενο κενό του κανονισμού αυτού, και όχι από την επιλογή στην οποία πρόεβη η Δημοκρατία της Ιταλίας προκρίνοντας το σύστημα έμμεσης καταβολής της ενισχύσεως.

- 113 Κατά συνέπεια, ο λόγος που αντλείται από τον μη καταλογισμό της επικρινόμενης συμπεριφοράς της Κοινότητας, ειδικότερα δε της Επιτροπής, πρέπει να απορριφθεί.

2. Όσον αφορά τον λόγο που αντλείται από την ύπαρξη εσωτερικών αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας

- 114 Συναφώς, πρέπει να αναφερθεί ευθύς εξ αρχής ότι οι προσφεύγουσες ζητούν με τα αιτήματα αποζημιώσεως την καταβολή αποζημιώσεων ίσων με τα ποσά των απαιτήσεων τους που δεν καταβλήθηκαν από το ΔΑΙ, όπως αυτά προσδιορίζονται στο δικόγραφο της προσφυγής τους με τους νόμιμους τόκους υπερημερίας. Πρέπει επομένως να εξετασθεί αν η παρούσα προσφυγή αποζημιώσεως αποτελεί καταστρατήγηση διαδικασίας τόσο ως προς τα μέσα έννομης προστασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων όσο και ως προς τα άλλα κοινοτικά μέσα έννομης προστασίας.

- 115 Σύμφωνα με πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 178 και του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το σύνολο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας στους ιδιώτες που καθιερώνεται από τη Συνθήκη. Κατά συνέπεια, όταν ένα πρόσωπο εκτιμά ότι θίγεται από την ορθή εφαρμογή κοινοτικής ρυθμίσεως την οποία θεωρεί παράνομη και ότι η γενεσιουργός αιτία της προβαλλόμενης ζημίας πρέπει να καταλογιστεί στην Κοινότητα, το παραδεκτό αυτής της αγωγής αποζημιώσεως μπορεί, επομένως, να εξαρτάται, σε ορισμένες περιπτώσεις, από την εξάντληση των μέσων παροχής

εννόμου προστασίας του εθνικού δικαίου. Ακόμη, πρέπει, για να συμβαίνει αυτό, τα εν λόγω εθνικά μέσα παροχής έννομης προστασίας να διασφαλίζουν αποτελεσματικά την προστασία των ενδιαφερομένων ιδιωτών και να μπορούν να καταλήγουν στην αποκατάσταση της επικαλούμενης ζημίας (βλ., κατ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80 έως 200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1980, σ. 3211, σκέψεις 8 και 9· Krohn κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 27 και 28· της 29ης Σεπτεμβρίου 1987, 81/86, De Boer Buizen κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3677, σκέψη 9, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Απριλίου 2003, T-195/00, Traveler Global and Financial Services και Interpayment Services κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1677, σκέψη 87).

- 116 Ειδικότερα, το παραδεκτό της αγωγής αποζημιώσεως που θεμελιώνεται στο άρθρο 178 και στο άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δεν μπορεί να εξαρτάται από την εξάντληση των μέσων παροχής εννόμου προστασίας του εθνικού δικαίου όταν, στην περίπτωση που η επικρινόμενη κοινοτική ρύθμιση κηρύσσεται άκυρη με απόφαση εκδοθείσα από το Δικαστήριο που επιλήφθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ επί προδικαστικής παραπομπής, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να δώσουν συνέχεια σε αγωγή καταβολής ορισμένου ποσού –ή σε κάθε άλλη κατάλληλη αγωγή– χωρίς προηγούμενη επέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη, λόγω ελλείψεως κοινοτικής διατάξεως που να εξουσιοδοτεί τους αρμόδιους εθνικούς οργανισμούς να καταβάλουν τα ποσά που ζητούνται. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώθηκε, σιωπηρώς ή ρητώς, από τη νομολογία (βλ. κατ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Zuckerfabrik Schoerppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1025· της 14ης Μαΐου 1975, 74/74, CNTA κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 157· της 4ης Οκτωβρίου 1979, 64/76 και 113/76, 167/78 και 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, Dumortier κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979, σ. 3091, σκέψη 6· 261/78 και 262/78, Interquell Stärke-Chemie κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979, σ. 505, σκέψη 6· Unifrex κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 12, και De Boer κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 10).

- 117 Πράγματι, στην προαναφερθείσα περίπτωση, η άσκηση των δικαιωμάτων των προσώπων που θεωρούν ότι εθίγησαν είναι εξαιρετικά δυσχερής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Αντιβαίνει επομένως όχι μόνον στην ορθή διοίκηση της δικαιοσύνης και στην απαίτηση για οικονομία της διαδικασίας, αλλά επίσης στην προϋπόθεση σχετικά με την έλλειψη αποτελεσματικού μέσου έννομης προστασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ. σκέψη 115 ανωτέρω) το να υποχρεωθούν τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να εξαντλήσουν τα εθνικά μέσα παροχής έννομης προστασίας και να αναμείνουν την οριστική απόφαση επί της αιτήσεώς τους, αφού

τα οικεία κοινοτικά όργανα συμπληρώσουν ή τροποποιήσουν, ενδεχομένως, τις εφαρμοστέες κοινοτικές διατάξεις, σε εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας από το Δικαστήριο επί προδικαστικής παραπομπής, η οποία διαπιστώνει πιθανόν την ακυρότητα των διατάξεων αυτών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1973, 43/72, Merkur Aussenhandels κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 667, σκέψη 6, και της 19ης Οκτωβρίου 1977, 117/76 και 16/77, Ruckdeschel κ.λπ., Συλλογή τόμος 1977, σ. 531, σκέψη 13, και, κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Μαρτίου 2001, C-397/98 και C-410/98, Metallgesellschaft κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-1727, σκέψη 106).

- 118 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αντίθετα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες δεν διαθέτουν αποτελεσματική έννομη προστασία ενώπιον του εθνικού δικαστή. Υπό την επιφύλαξη της εκτιμήσεως του ενδεχομένου βασίμου των ισχυρισμών των προσφευγουσών, πρέπει να αναφερθεί ότι, στο νομικό πλαίσιο της παρούσας διαφοράς, το εθνικό δικαστήριο δεν θα είχε την εξουσία, εν πάση περιπτώσει, να υποχρεώσει τον ΑΙΜΑ να καταβάλει στις προσφεύγουσες τις εν λόγω κοινοτικές ενισχύσεις παρά μόνον κατόπιν ενδεχόμενης αναδρομικής διορθώσεως του κανονισμού 2499/82, για την οποία θα απαιτούνταν πιθανώς έκδοση κανονισμού από την Επιτροπή, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. σκέψη 77 ανωτέρω). Πράγματι, ακόμη και στην περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει, ενδεχομένως, σε απόφαση εκδοθείσα κατόπιν προδικαστικής παραπομπής, την ακυρότητα ορισμένων διατάξεων του προαναφερθέντος κανονισμού, μόνο με την παρέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη θα ήταν δυνατή έκδοση νομικής βάσεως που θα επέτρεπε την πληρωμή αυτή, όπως εξάλλου αναγνώρισε η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως.
- 119 Συναφώς, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής που θεμελιώνεται στη διάταξη Coillte Teoranta κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, που εκδόθηκε επί προσφυγής ακυρώσεως και όχι επί αγωγής αποζημιώσεως, όπως εν προκειμένω, στερείται κάθε σημασίας.
- 120 Κατά συνέπεια, ο λόγος που αντλείται από την ύπαρξη εσωτερικών αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας πρέπει να απορριφθεί.
- 121 Εξάλλου, στο πλαίσιο της ίδιας συλλογιστικής που θεμελιώνεται στη διάκριση των μέσων έννομης προστασίας, πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως εξάλλου επιβεβαίωσαν

οι προσφεύγουσες με το υπόμνημά τους απαντήσεως, η αγωγή αποζημιώσεως έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με την προσφυγή ακυρώσεως και την προσφυγή κατά παραλείψεως, τις οποίες επίσης άσκησαν οι προσφεύγουσες προκειμένου να πετύχουν την καταβολή των ποσών αυτών και για τις οποίες το Πρωτοδικείο διαπίστωσε το अपαράδεκτο (βλ. σκέψεις 80 και 83 ανωτέρω).

- 122 Συναφώς, το Πρωτοδικείο κρίνει σκόπιμη την υπόμνηση ότι, ίατά πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 178 και του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης θεσπίστηκε ως αυτοτελές ένδικο βοήθημα που επιτελεί ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας και υπάγεται σε προϋποθέσεις ασκήσεως που έχουν οριστεί έτσι ώστε να υπηρετούν τον ειδικό αυτό σκοπό. Με αυτήν επιδιώκεται συγκεκριμένα η αποκατάσταση, αποκλειστικά έναντι του προσφεύγοντος, της ζημίας που προκλήθηκε από κοινοτικό όργανο και όχι η κατάργηση ορισμένου μέτρου ή η διαπίστωση της παραλείψεως του εν λόγω οργάνου. Είναι αντίθετο, επομένως, με την αυτοτέλεια της αγωγής αυτής καθώς και με την αποτελεσματικότητα του συστήματος μέσω έννομης προστασίας που καθιερώνεται από τη Συνθήκη να κριθεί απαράδεκτη η αγωγή αποζημιώσεως για τον λόγο ότι θα μπορούσε να οδηγήσει, τουλάχιστον όσον αφορά τις προσφεύγουσες, σε αποτέλεσμα παρόμοιο με το αποτέλεσμα προσφυγής ακυρώσεως ή προσφυγής κατά παραλείψεως. Μόνο στην περίπτωση που με την αγωγή αποζημιώσεως επιδιώκεται πράγματι η ανάκληση ατομικής αποφάσεως που απευθύνεται στις προσφεύγουσες και έχει καταστεί απρόσβλητη –οπότε έχει το ίδιο αντικείμενο και το ίδιο αποτέλεσμα με την προσφυγή ακυρώσεως– μπορεί να θεωρηθεί η αγωγή αυτή αποζημιώσεως ως καταστρατήγηση διαδικασίας (βλ. υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1971, 4/69, Lütticke κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 769, σκέψη 6· Zuckerfabrik Schoerppenstein κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 3 έως 5· Krohn κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 26, 32 και 33, καθώς και Interquell Stärke-Chemie κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 7, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, T-491/93, Richco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ II-1131, σκέψεις 64 έως 66· βλ., επίσης υπό την έννοια αυτή, ΕΔΔΑ, απόφαση SA Dangeville κατά Γαλλίας της 16ης Απριλίου 2002, δικόγραφο της προσφυγής 26677/97, *Recueil des arrêts et décisions*, 2002-III, § 47 και 61).

- 123 Αυτό όμως δεν συμβαίνει εν προκειμένω διότι δεν υπάρχει αρμοδιότητα της Επιτροπής να εκδώσει ατομική απόφαση για τις συγκεκριμένες ενισχύσεις όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα (βλ. σκέψεις 70 και 71 ανωτέρω).

124 Για όλους αυτούς τους λόγους η υπό κρίση αγωγή αποζημίωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καταστροφική διαδικασία.

3. Ως προς τον ισχυρισμό της παραγράφου της αξίωσης περί αποζημίωσης

— Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

125 Κατά το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, οι αξιώσεις κατά της Κοινότητας στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφονται μετά πέντε έτη από της επελεύσεως του ζημιολόγου γεγονότος. Η παραγραφή αυτή διακόπτεται είτε διά της προσφυγής που υποβάλλεται στον κοινοτικό δικαστή είτε διά της προηγούμενης αιτήσεως που ο ζημιωθείς απευθύνει στο αρμόδιο όργανο της Κοινότητας και στην περίπτωση αυτή, η διακοπή επέρχεται μόνο αν μετά την υποβολή αιτήσεως κατατεθεί προσφυγή εντός της προθεσμίας των άρθρων στα οποία παραπέμπει το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, δηλαδή εντός της προθεσμίας δύο μηνών που προβλέπει το άρθρο 173 ή των τεσσάρων μηνών που προβλέπει το άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΚ (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, T-167/94, Nölle κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2589, σκέψη 30, και της 31ης Ιανουαρίου 2001, T-76/94, Jansma κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ II-243, σκέψη 81).

126 Εν προκειμένω και πριν καν προσδιοριστεί η αφετηρία της προθεσμίας παραγραφής, το Πρωτοδικείο θεωρεί σκόπιμο να παρατηρήσει εξ αρχής ότι εν πάση περιπτώσει και αντίθετα με τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η προθεσμία αυτή δεν διακόπηκε ούτε με την επιστολή τους προς τον ΑΙΜΑ της 22ας Ιανουαρίου 1996 ούτε με την επιστολή τους προς την Επιτροπή της 13ης Νοεμβρίου 1996. Πράγματι, αφενός είναι προφανές ότι καμιά από τις επιστολές αυτές δεν συνιστούσε αίτηση αποζημίωσης απευθυνόμενη στην Επιτροπή. Ειδικότερα η επιστολή της 13ης Νοεμβρίου 1996 περιείχε καταγγελία σχετικά με τη φερομένη ως παράνομη ερμηνεία του κανονισμού 2499/82 που είχε δεχθεί ο ΑΙΜΑ. Η επιστολή αυτή δεν έθεσε ζήτημα νομιμότητας του κανονισμού αυτού ή γενικότερα της συμπεριφοράς της Επιτροπής (βλ. σκέψη 38 ανωτέρω).

- 127 Αφετέρου οι προσφεύγουσες δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να επικαλεστούν, ως διακοπή της παραγραφής κατά την έννοια του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, τις προαναφερθείσες επιστολές εφόσον καμιά από αυτές δεν είχε ως συνέχεια την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο αυτό (βλ. σκέψη 125 ανωτέρω).
- 128 Κατόπιν αυτών των προκαταρκτικών διαπιστώσεων, πρέπει να προσδιοριστεί η αφετηρία της προθεσμίας παραγραφής της υπό κρίση αξίωσης περί αποζημίωσης.

— Ύπαρξη βεβαίας ζημίας

- 129 Η προβλεπόμενη στο άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να αρχίσει πριν πληρωθούν όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποζημίωσης. Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν την ύπαρξη παρανόμου ενεργείας των κοινοτικών οργάνων, το υποστατό της προβαλλομένης ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της προβαλλομένης ζημίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 27 Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81, Birra Wühler κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 85, σκέψη 10, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 16ης Απριλίου 1997, T-20/94, Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-595, σκέψη 107, και Jansma κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 76). Η προαναφερθείσα προϋπόθεση της υπάρξεως βεβαίας ζημίας συντρέχει όταν η ζημία είναι επικείμενη και μπορεί να προβλεφθεί με επαρκή βεβαιότητα έστω και αν δεν μπορεί ακόμα να υπολογιστεί επακριβώς αριθμητικά (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 1987, 281/84, Zuckerfabrik Bedburg κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 49, σκέψη 14).
- 130 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι σε περιπτώσεις όπου, όπως εν προκειμένω, η ευθύνη της Κοινότητας προκύπτει από κανονιστική πράξη, η προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να αρχίσει πριν εμφανιστούν τα ζημιόγωνα αποτελέσματα της πράξης αυτής και κατά συνέπεια πριν οι ενδιαφερόμενοι υποστούν βεβαία ζημία (προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wühler κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 10).

- 131 Εν προκειμένω το Πρωτοδικείο διαπιστώνει συνεπώς ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε τη στιγμή που οι προσφεύγουσες υπέστησαν βεβαία ζημία λόγω της παντελούς ή μερικής παραλείψεως καταβολής της κοινοτικής ενίσχυσης.
- 132 Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι, κατά την οικονομία του κανονισμού 2499/82, η ελάχιστη τιμή αγοράς του οίνου έπρεπε να τους καταβληθεί από το ΔΑΙ το αργότερο μέχρι το τέλος του Ιουνίου 1983 κατ' εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού όπως τόνισε η Επιτροπή. Πράγματι, κατά τη διάταξη αυτή, η εν λόγω τιμή έπρεπε να καταβληθεί από τον οινοπνευματοποιό στον παραγωγό το αργότερο 90 ημέρες μετά την είσοδο του οίνου στο οινοπνευματοποιείο. Εν προκειμένω όμως δεν αμφισβητείται ότι οι τελευταίες παραδόσεις οίνου έγιναν τον Μάρτιο του 1983 (βλ. σκέψη 18 ανωτέρω).
- 133 Ωστόσο, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της παρούσας διαφοράς, η ζημία που υπέστησαν οι προσφεύγουσες στο τέλος του Ιουνίου 1983 λόγω της παντελούς ή μερικής παραλείψεως καταβολής της ελάχιστης τιμής αγοράς εντός της προθεσμίας δεν μπορεί να θεωρηθεί από εκείνη την ημερομηνία ως βεβαία, δηλαδή ως επικειμένη και δυναμένη να προβλεφθεί.
- 134 Πράγματι, στις 22 Ιουνίου 1983, το ΔΑΙ ζήτησε από τον ΑΙΜΑ την προκαταβολή του ποσού της συγκεκριμένης κοινοτικής ενίσχυσης και συνέστησε προς τούτο ασφάλεια στο όνομα του οργανισμού αυτού, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού 2499/82. Οι διάδικοι όμως δεν αμφισβητούν ότι το ΔΑΙ, αφού έλαβε την προκαταβολή αυτή στις 10 Αυγούστου 1983, κατέβαλε μέρος του ποσού σε ορισμένους από τους παραγωγούς και μεταξύ αυτών σε ορισμένες από τις προσφεύγουσες όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισαν αυτές απαντώντας σε ερωτήσεις του Πρωτοδικείου και όπως το ίδιο το ΔΑΙ δήλωσε ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης (βλ. σκέψεις 16, 19, 20, 25, 26 και 43 ανωτέρω).

- 135 Επιπλέον, τον Σεπτέμβριο του 1984, το DAI κίνησε διαδικασία ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης και ζήτησε να διαπιστωθεί ιδίως ότι η ασφάλεια προοριζόταν ως εγγύηση για την καταβολή της ελάχιστης τιμής αγοράς στους παραγωγούς, σε περίπτωση που ο οινοπνευματοποιός δεν θα εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις του. Οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί μεταξύ των οποίων και οι προσφεύγουσες παρενέβησαν προς στήριξη των αιτημάτων του DAI. Το Tribunale civile της Ρώμης απέρριψε τα αιτήματα αυτά με απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1989 (βλ. σκέψεις 25, 26, 28 και 30 ανωτέρω). Η έφεση που άσκησαν κατά της αποφάσεως αυτής τέσσερις από τις πέντε προσφεύγουσες απορρίφθηκε με απόφαση του cour d'appel της Ρώμης της 19ης Νοεμβρίου 1991, που επιβεβαιώθηκε με την απόφαση του ιταλικού corte de cassatione της 28ης Νοεμβρίου 1994.
- 136 Για να εκτιμηθεί όμως το βέβαιο της ζημίας πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαδικασίες αυτές ειδικότερα σε σχέση με την τύχη της ασφάλειας. Πράγματι, παρά την έλλειψη αποτελεσματικότητας των εθνικών μέσων παροχής εννόμου προστασίας που διαπιστώθηκε από το Πρωτοδικείο (βλ. σκέψη 118 ανωτέρω), πρέπει να αναγνωρισθεί ότι, υπό τις εξαιρετικές περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, ήταν πάρα πολύ δύσκολο για έναν σόφρονα και καλώς ενημερωμένο επιχειρηματία να συνειδητοποιήσει ότι δεν μπορούσε να επιτύχει την καταβολή των συγκεκριμένων ενισχύσεων μέσω των εθνικών δικαστηρίων.
- 137 Εν προκειμένω διαπιστώνεται ότι η αλληλογραφία των προσφευγουσών με τον ΑΙΜΑ αφενός και την Επιτροπή αφετέρου καθώς και οι δίκες ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων δείχνουν ότι οι προσφεύγουσες απέδωσαν σαφώς αρχικά την άρνηση του ΑΙΜΑ να τους καταβάλει τη συγκεκριμένη ενίσχυση σε εσφαλμένη εφαρμογή του κανονισμού 2499/82 (βλ. σκέψεις 28, 35 έως 38, 41 και 42 ανωτέρω).
- 138 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω άρνηση του ΑΙΜΑ δεν στηριζόταν στις ρητές διατάξεις του κανονισμού 2499/82, αλλά σε ένα κενό του κανονισμού αυτού ο οποίος, στο πλαίσιο του συστήματος του άρθρου 9, δεν προέβλεπε μηχανισμό που θα εξασφαλίζει την καταβολή της ενίσχυσης στους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού. Εξάλλου, το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού εξαρτούσε την προκαταβολή της ενίσχυσης στον οινοπνευματοποιό από τη σύσταση εκ μέρους του ασφάλειας ίσης προς το 110 % του ποσού της ενίσχυσης, στο όνομα του οργανισμού παρεμβάσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές οι

ενδιαφερόμενοι βασίμως μπορούσαν να αγνοούν ότι η αιτία της ζημίας τους ήταν ακριβώς το κενό του κανονισμού 2499/82, ώστε δεν θα μπορούσαν να επιτύχουν αποζημίωση μέσω των εθνικών δικαστηρίων δεδομένου ότι δεν υπήρχε νομική βάση που θα καθιστούσε δυνατή την καταβολή της ασφάλειας στους παραγωγούς όπως κρίθηκε ήδη (βλ. σκέψη 118 ανωτέρω).

- 139 Επιπλέον διαπιστώνεται ότι στο πλαίσιο των οιονεί συμβατικών τους σχέσεων με τον ΑΙΜΑ, οι προσφεύγουσες μπορούσαν ευλόγως να ελπίζουν ότι το εθνικό δικαστήριο θα υποχρέωνε τον οργανισμό αυτό να τους καταβάλει το ποσό της κοινοτικής ενίσχυσης το περιλαμβανόμενο στην ελάχιστη τιμή αγοράς που δεν τους κατέβαλε το ΔΑΙ, όπως άλλωστε παρατήρησε η Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση (βλ. σκέψη 89 ανωτέρω).
- 140 Πράγματι, όλες οι συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ των προσφευγουσών και του ΔΑΙ, και εγκρίθηκαν από τον ΑΙΜΑ, μνημόνευαν ρητά το ποσό της επιδότησης του ΕΓΤΠΕ που περιλαμβανόταν στην ελάχιστη τιμή αγοράς την οποία καθόρισε ο κανονισμός 2499/82 και προέβλεπε η σύμβαση, όπως προκύπτει από τη δικογραφία.
- 141 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι οι προσφεύγουσες εκπλήρωσαν όλες τις υποχρεώσεις τους και η προληπτική απόσταση πραγματοποιήθηκε εντός της προθεσμίας που έταξε ο εν λόγω κανονισμός.
- 142 Εξάλλου η έλλειψη μηχανισμού που εγγυάται την καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης στους οικείους παραγωγούς ιδίως σε περίπτωση πτωχεύσεως του οιοπνευματοποιού δεν συμβιβάζεται με έναν από τους βασικούς στόχους της προληπτικής απόστασης. Πράγματι η προληπτική απόσταση σκοπεί όχι μόνο να αποφευχθεί η εμπορία οίνων μέτριας ποιότητας αλλά, όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2144/82 και να βελτιωθεί το εισόδημα των παραγωγών διά της εξασφαλίσεως υπέρ αυτών μιας ελάχιστης εγγυημένης τιμής για τον επιτραπέζιο οίνο. Επιπλέον, κατά την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2499/82 έπρεπε να προβλεφθεί ότι η ελάχιστη τιμή που εξασφαλίζεται

στους παραγωγούς θα τους καταβάλλεται κατά κανόνα εντός προθεσμιών που θα τους επιτρέπουν να αποκομίσουν κέρδος συγκρίσιμο με εκείνο που θα επιτύγχαναν αν επρόκειτο για μια εμπορική πώληση· υπό τις συνθήκες αυτές ήταν απαραίτητο, κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, να επιστευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η καταβολή των οφειλομένων ενισχύσεων με την παράλληλη εξασφάλιση της καλής διενέργειας των εργασιών με ένα καθεστώς παροχής κατάλληλης ασφάλειας.

143 Στο πλαίσιο αυτό ένας σόφρων και ενημερωμένος επιχειρηματίας θα μπορούσε ευλόγως να προσδοκά ότι θα του καταβληθεί η συγκεκριμένη ενίσχυση. Ειδικότερα εφόσον είχε συσταθεί ασφάλεια από τον οινοπνευματοποιό, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 2499/82, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ομαλή διενέργεια της εργασίας, ο κίνδυνος αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού μπορούσε ευλόγως να θεωρηθεί ότι καλύπτεται όσον αφορά το ποσόν της ενίσχυσης που είχε προκαταβληθεί στον οινοπνευματοποιό, τη στιγμή που οι παραγωγοί είχαν εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις τους και είχε γίνει η απόσταση του οίνου σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού αυτού.

144 Ο εξαιρετικός χαρακτήρας της κατάστασης που προέκυψε λόγω του προαναφερθέντος κενού του κανονισμού 2499/82, στον τομέα της προληπτικής απόσταξης επιτραπέζιου οίνου, επιβεβαιώνεται εξάλλου από το γεγονός ότι στο πλαίσιο του συστήματος που θέσπισε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1931/76 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1976, περί καθορισμού των γενικών κανόνων για τις εργασίες αποστάξεως των οίνων που μνημονεύονται στα άρθρα 6β, 6γ, 24α και 24β του κανονισμού (ΕΟΚ) 816/70 (ΕΕ L 211, σ. 5), η κοινοτική ενίσχυση καταβαλλόταν απευθείας στους οικείους παραγωγούς από τον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως. Ναι μεν ο κανονισμός (ΕΟΚ) 343/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί καθορισμού των γενικών κανόνων για ορισμένες εργασίες αποστάξεως οίνων (ΕΕ L 54, σ. 64), που αντικατέστησε τον κανονισμό 1931/76 από 2 Απριλίου 1979, έδωσε τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να προβλέψουν την καταβολή μέρους της ενίσχυσης στους παραγωγούς είτε από τον οργανισμό παρεμβάσεως είτε από τον οινοπνευματοποιό (στη δεύτερη περίπτωση ο οργανισμός παρεμβάσεως επιστρέφει το ποσό της ενίσχυσης στον οινοπνευματοποιό όταν αποδεικνύεται ότι αποστάχθηκε όλη η ποσότητα οίνου που αναφέρεται στη σύμβαση) πλην όμως δεν θέσπισε σύστημα παρόμοιο με το σύστημα του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82, που έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 343/79 όριζε ότι όταν προσκομίζεται η προαναφερθείσα απόδειξη ο οργανισμός παρεμβάσεως καταβάλλει στον παραγωγό τη διαφορά μεταξύ της

οφειλομένης ενίσχυσης και του ποσού που μνημονεύεται στην παράγραφο 2. Αντίθετα με το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82, η χορήγηση της κοινοτικής ενίσχυσης δεν εξηρτάτο σε τελική ανάλυση από την απόδειξη της καταβολής της ενίσχυσης εντός της ταχθείσας προθεσμίας από τον οιοπνευματοποιοό στον παραγωγό.

145 Για όλους τους λόγους αυτούς και λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι περίπλοκο το σύστημα που θέσπισε ο κανονισμός 2499/82 και εξαιρετικές οι συνθήκες που προαναφέρθηκαν, μόνο μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών σχετικά με την ασφάλεια που κίνησαν ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων οι προσφεύγουσες συνειδητοποίησαν ότι δεν θα επιτύγχαναν την καταβολή του ποσού των επιδικών ενισχύσεων μέσω της ασφάλειας.

146 Εν προκειμένω, καίτοι ο ΑΙΜΑ εισέπραξε την ασφάλεια από τον Φεβρουάριο του 1991 κατ' εκτέλεση της απόφασης του Tribunale civile της Ρώμης, ασφάλεια η οποία εκκαθαρίστηκε το ίδιο έτος υπέρ του ΕΓΤΠΕ (βλ. σκέψη 40 ανωτέρω), το ιταλικό δικαστήριο δεν προσδιόρισε τον βάσει των διατάξεων του κανονισμού 2499/82 δικαιούχο της ασφάλειας οριστικά παρά μόνο μετά την έκδοση της απόφασης του ιταλικού ακυρωτικού της 28ης Νοεμβρίου 1994. Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός που επικαλέστηκε η Επιτροπή ότι το εφετείο της Ρώμης έκρινε απαράδεκτη την αίτηση λόγω της παράτυπης κοινοποίησης του δικογράφου στο ΔΑΙ δεν επιτρέπει να θεωρηθεί ότι ο προορισμός της ασφάλειας είχε καθοριστεί οριστικά με την προαναφερθείσα απόφαση του Tribunale civile της Ρώμης εφόσον η έφεση είχε ασκηθεί από τέσσερις προσφεύγουσες εμπροθέσμως και κοινοποιήθηκε νομοτύπως στο ΑΙΜΑ και στην Assedile, οι δε τέσσερις προσφεύγουσες άσκησαν στη συνέχεια αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του εφετείου (βλ. σκέψεις 31 και 33 ανωτέρω και, κατ' αναλογία, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon της 18ης Ιουνίου 1991 στην υπόθεση C-55/90, Cato κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-2533, I-2545, σημεία 25 έως 27, στην οποία εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 1982 και της 4ης Φεβρουαρίου 1992, Συλλογή 1992, σ. I-2559, σημείο 19). Εξ αυτών έπεται ότι η ζημία που υπέστησαν οι προσφεύγουσες δεν μπορούσε να εμφανίζεται βεβαία πριν από τις 28 Νοεμβρίου 1994.

147 Υπό τις συνθήκες αυτές η προθεσμία παραγραφής των πέντε ετών που προβλέπει το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου δεν μπορούσε να αρχίσει πριν από την ημερομηνία εκείνη, οπότε η παρούσα αγωγή αποζημιώσεως που ασκήθηκε το 1998 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εκπρόθεσμη.

- 148 Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός της παραγραφής της αξίωσης πρέπει να απορριφθεί.
- 149 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι μετά την απόφαση του ιταλικού ακυρωτικού της 28ης Νοεμβρίου 1994, η ζημία που υπέστησαν οι προσφεύγουσες μπορούσε, αντιθέτως να χαρακτηριστεί ως βεβαία εφόσον εμφανιζόταν τότε σε επικείμενη και δυνάμενη να προβλεφθεί καίτοι το ποσό της δεν μπορούσε ακόμα να προσδιοριστεί επακριβώς (βλ., σκέψεις 129 και 130 ανωτέρω). Πράγματι, στο μέτρο που οι προσφεύγουσες υπάγονταν ως αγροτικοί συνεταιρισμοί στο καθεστώς των προνομιάχων δανειστών –όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των προσφευγουσών στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου που δεν αμφισβήτησε η Επιτροπή– δεν αποκλειόταν το ενδεχόμενο να λάβουν μέρος από τις απλήρωτες πιστώσεις τους από το ΔΑΙ με το πέρας της διαδικασίας πτωχεύσεως που σημειώθηκε εντός του 2000, κατά τις προαναφερθείσες απαντήσεις.
- 150 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το περί αποζημιώσεως αίτημα είναι παραδεκτό.

Επί του βασίμου της αγωγής αποζημιώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 151 Προς στήριξη του αιτήματος αποζημιώσεως οι προσφεύγουσες επικαλούνται έλλειψη νομιμότητας του κανονισμού 2499/82 διότι το κενό που επισημαίνουν συνεπάγεται καταρχάς άνιση μεταχείριση μεταξύ των παραγωγών αναλόγως της εθνικότητάς τους. Ο κανονισμός αυτός συνιστά σοβαρή παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που κατοχυρώνει το άρθρο 6 και το άρθρο 40, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν κατόπιν τροποποίησης άρθρο 12 ΕΚ και άρθρο 34, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) εφόσον σε περιπτώσεις όπως η υπό κρίση, μόνο οι παραγωγοί που υπάγονται στο σύστημα του

άρθρου 9 του εν λόγω κανονισμού αποκλείονται από την κοινοτική ενίσχυση. Από το σύστημα αυτό προκύπτει επιπλέον ότι η ίδια ενίσχυση προορίζεται για τον παραγωγό μεν αν το οικείο κράτος μέλος έχει επιλέξει τη διαδικασία του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού, ή για τον οινοπνευματοποιό αν το κράτος επέλεξε τη διαδικασία του άρθρου 9 του εν λόγω κανονισμού πράγμα που έρχεται σε πρόδηλη αντίφαση με τους σκοπούς που επιδιώκει ο κανονισμός. Δεύτερον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η έλλειψη εγγύησης για την πληρωμή των ενισχύσεων στους παραγωγούς είχε εν προκειμένω σαν αποτέλεσμα τον αδικαιολόγητο πλουτισμό της Κοινότητας.

152 Εξάλλου, όσον αφορά την αποτίμηση της ζημίας που υπέστησαν, οι προσφεύγουσες ανέφεραν στην προσφυγή τα ποσά απλήρωτων πιστώσεων τους έναντι του DAI που είχαν ήδη προβάλει ενώπιον του Tribunale civile της Ρώμης (βλ. σκέψη 28 ανωτέρω) και τα οποία δεν αμφισβήτησε η Επιτροπή. Κατά τη συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004 διευκρίνισαν, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι μετά τη διανομή που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας πτώχευσης του DAI το 2000, η ζημία την οποία επικαλούνται αντιστοιχεί απόκλειστικά στο μέρος που αντιπροσωπεύει κατ' αναλογία η κοινοτική ενίσχυση από το ποσό των απλήρωτων πιστώσεων τους έναντι του DAI μετά τη διανομή αυτή (βλ. σκέψη 44 ανωτέρω). Το μέρος αυτό δηλαδή θα πρέπει να υπολογιστεί αναλόγως του μέρους που αντιπροσωπεύει η ενίσχυση —μνημονεύεται στις εγκριθείσες από το ΑΙΜΑ συμβάσεις— στο πλαίσιο της ελάχιστης τιμής αγοράς που είχε συμφωνηθεί.

153 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο του συστήματος καταβολής της κοινοτικής ενίσχυσης του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82, οι οινοπνευματοποιοί ήταν οι άμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης αυτής. Αντιθέτως στο σύστημα του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού δικαιούχοι ήταν οι παραγωγοί. Η διαφορά αυτή δεν συνιστά διάκριση αλλά ανταποκρίνεται στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη για την προκαταβολή και την καταβολή των ενισχύσεων τα διάφορα διοικητικά συστήματα των κρατών μελών όπως αναφέρει η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 154 Ζήτημα εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας λόγω ζημιών που προκαλούνται από τα όργανα, όπως προβλέπεται από το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ τίθεται μόνον εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων όσον αφορά το παράνομο της προσαπτομένης ενέργειας, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παράνομης ενέργειας και της προκληθείσας ζημίας, (προπαρατεθείσα απόφαση *Ludwigshafener Walzmühle* κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 18, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Δεκεμβρίου 1997, T-195/94 και T-202/94, *Quiller* και *Heusmann* κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-2247, σκέψη 48).
- 155 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση η νομολογία απαιτεί να αποδεικνύεται κατάφωρη παραβίαση κανόνα δικαίου που παρέχει δικαιώματα στα άτομα (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, *Bergaderm* και *Gouril* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 42). Όσον αφορά τον όρο ότι η παραβίαση πρέπει να είναι κατάφωρη, το αποφασιστικό κριτήριο για να θεωρηθεί ότι συντρέχει είναι το κριτήριο της πρόδηλης και σοβαρής υπέρβασης από το κοινοτικό όργανο των ορίων που διέπουν την οικεία εξουσία εκτιμήσεως. Όταν το όργανο αυτό διαθέτει μόνο μικρό ή και ανύπαρκτο περιθώριο εκτιμήσεως, η απλή παράβαση του κοινοτικού δικαίου μπορεί να αρκεί για να αποδειχθεί ότι συντρέχει κατάφωρη παραβίαση (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 2002, C-312/00 P, *Επιτροπή κατά Camar* και *Tico*, Συλλογή 2002, σ. I-11355, σκέψη 54, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2001, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 και T-225/99, *Comafrika* και *Dole Fresh Fruit Europe* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1975, σκέψη 134).
- 156 Εν προκειμένω οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν κατά τα ουσιώδη ότι η διαφορά μεταξύ των συστημάτων καταβολής της ενίσχυσης που προβλέπουν τα άρθρα 9 και 10 του κανονισμού 2499/82, αντιστοίχως, συνιστά διάκριση διότι δεν υπάρχει εγγύηση για την καταβολή της ενίσχυσης στους παραγωγούς στο σύστημα του άρθρου 9. Επιπλέον, η πλήρης ή μερική παράλειψη καταβολής των ενισχύσεων στις προσφεύγουσες προκαλεί αδικαιολόγητο πλουτισμό της Κοινότητας (βλ., σκέψη 84 ανωτέρω).

- 157 Όσον αφορά, πρώτον, τον ισχυρισμό της παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως του αδικαιολόγητου πλουτισμού πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσφεύγουσες εξεπλήρωσαν όλες τις υποχρεώσεις τους και η προληπτική απόσταση του οίνου που παρέδωσαν στο DAI πραγματοποιήθηκε εντός της προθεσμίας του κανονισμού 2499/82, όπως διαπιστώθηκε (βλ. σκέψη 141 ανωτέρω). Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτεύχθηκαν πλήρως οι στόχοι του κανονισμού αυτού όσον αφορά την προληπτική απόσταση.
- 158 Παρ' όλα αυτά και λόγω της αφερεγγυότητας του DAI, οι προσφεύγουσες δεν έλαβαν το αντιστάθμισμα των παροχών τους που προβλέπεται στο πλαίσιο των οιονεί συμβατικών σχέσεών τους με τον ΑΙΜΑ υπό τη μορφή της καταβολής –μέσω του DAI– του ποσού των ενισχύσεων του ΕΓΠΤΕ που προβλέπουν οι συναφθείσες με το DAI συμβάσεις τις οποίες ενέκρινε ο ΑΙΜΑ.
- 159 Υπό τις συνθήκες αυτές υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός της Κοινότητας που προκύπτει από την παράλειψη της πλήρους καταβολής των συγκεκριμένων ενισχύσεων στις προσφεύγουσες ενώ η ασφάλεια που είχε συστήσει το DAI –για να εγγυηθεί την ομαλή διεξαγωγή της προληπτικής απόσταξης και για να χωρίσει προκαταβολή των ενισχύσεων αυτών– και την οποία εισέπραξε ο ΑΙΜΑ εκκαθαρίστηκε από τον τελευταίο υπέρ του ΕΓΤΠΕ στο πλαίσιο του οικονομικού έτους 1991.
- 160 Η απαγόρευση του αδικαιολόγητου πλουτισμού όμως συνιστά γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1990, C-259/87, Ελλάδα κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2845, συνοπτική δημοσίευση, σκέψη 26, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Οκτωβρίου 2001, T-171/99, Corus UK κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-2967, σκέψη 55, και της 3ης Απριλίου 2003, T-44/01, T-119/01 και T-126/01, Vieira και Vieira Argentina κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1209, σκέψη 86).
- 161 Κατόπιν αυτού διαπιστώνεται ότι το σύστημα έμμεσης καταβολής της ενίσχυσης που θεσπίζει το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 είναι πρόδηλο ότι αντιβαίνει στη γενική αρχή που απαγορεύει τον αδικαιολόγητο πλουτισμό καθώς δεν προβλέπει

μηχανισμό ικανό να εξασφαλίσει την καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης στους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οιοπνευματοποιού όταν κατά τα λοιπά συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις χορήγησης της ενίσχυσης.

- 162 Συνεπώς, ο κανονισμός 2499/82 συνιστά κατάφωρη παραβίαση της αρχής που απαγορεύει τον αδικαιολόγητο πλουτισμό η οποία και σκοπεύει την παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες.
- 163 Όσον αφορά, δεύτερον, τον ισχυρισμό περί παραβίασεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει προκαταρκτικώς ότι η ευχέρεια που προβλέπει το άρθρο 8 του κανονισμού 2499/82 μεταξύ αφενός της καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς μέσω του οιοπνευματοποιού (άρθρο 9) και αφετέρου της απευθείας καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς από τον οργανισμό παρεμβάσεως (άρθρο 10) εδικοιολογείτο κατ' αρχήν από την ανάγκη εξασφαλίσεως της πλήρους αποτελεσματικότητας της προληπτικής απόσταξης για την αμπελοοινική περίοδο 1982/1983, στο σύνολο της Κοινότητας λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς των διοικητικών συστημάτων των διαφόρων κρατών μελών όπως αναφέρει η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν καταρχήν τη νομιμότητα του συστήματος έμμεσης καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς.
- 164 Εν προκειμένω, πρέπει να εξεταστεί μήπως τα επιμέρους στοιχεία του συστήματος έμμεσης καταβολής της ενίσχυσης που προβλέπει η επίδικη ρύθμιση συνεπάγονται διάκριση μεταξύ παραγωγών της Κοινότητας την οποία απαγορεύει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης καθόσον τα στοιχεία αυτά έχουν ως αποτέλεσμα ότι δημιουργούν εις βάρος των παραγωγών των εγκατεστημένων σε κράτος μέλος που επέλεξε το σύστημα έμμεσης καταβολής του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82 ένα κίνδυνο όσον αφορά την καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης τον οποίον δεν είχαν οι παραγωγοί οι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος που επέλεξε το σύστημα του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού.

- 165 Κατά πάγια νομολογία, η απαγόρευση των διακρίσεων που θεσπίζει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης δεν αποτελεί παρά την ειδική έκφραση της γενικής αρχής της ισότητας η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου. Η αρχή αυτή επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο οι παρόμοιες καταστάσεις εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικά (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1990, C-267/88 έως C-285/88, Wuidart κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-435, σκέψη 13).
- 166 Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο των προϋποθέσεων εφαρμογής της απαγόρευσης αυτής, πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει στον τομέα της κοινής αγροτικής πολιτικής ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που αντιστοιχεί στις πολιτικές ευθύνες που του αναθέτουν τα άρθρα 40 και 43 της Συνθήκης (νυν άρθρα 34 ΕΚ και 37 ΕΚ αντιστοίχως) (προπαρατεθείσα απόφαση Wuidart κ.λπ., σκέψη 14).
- 167 Εν προκειμένω, από τον σκοπό που επιδιώκει ο προαναφερθείς κανονισμός προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως του επελεχθέντος συστήματος καταβολής της ενίσχυσης, η ενίσχυση αυτή προοριζόταν για τους παραγωγούς (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω). Ναι μεν βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 2499/82, ο οργανισμός παρεμβάσεως όφειλε να καταβάλει την ενίσχυση στον οιοπνευματοποιό, πλην όμως η καταβολή αυτή εξηρτάτο από την καταβολή, εντός της προθεσμίας της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου, από τον οιοπνευματοποιό στον παραγωγό της ελάχιστης τιμής αγοράς που περιελάμβανε το ποσό της ενίσχυσης. Στο σύστημα αυτό ο οιοπνευματοποιός επιτελούσε στην πραγματικότητα λειτουργία ενδιάμεσου όσον αφορά την καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης η οποία περιλαμβανόταν στην εγγυημένη ελάχιστη τιμή αγοράς.
- 168 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η έλλειψη εγγυήσεως της καταβολής της κοινοτικής ενίσχυσης στους παραγωγούς υπό το σύστημα του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82, ιδίως σε περίπτωση πτώχευσης του οιοπνευματοποιού, δεν εντάσσεται στους συνήθεις εμπορικούς κινδύνους στους οποίους υπόκειται η εκτέλεση συμβάσεων παραδόσεως όπως οι συναφθείσες εν προκειμένω μεταξύ των οιοπνευματοποιών και των παραγωγών και ιδιαίτερα δεν ανάγεται στον κίνδυνο μη εκπληρώσεως της υποχρέωσεως καταβολής της συμφωνηθείσας τιμής σε περίπτωση αφερεγγυότητας του αγοραστή.

- 169 Συναφώς διαπιστώνεται ότι στο πλαίσιο του οικείου συστήματος οι συμβάσεις μεταξύ των οιοπνευματοποιών και των παραγωγών στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 1, 3 και 4 του κανονισμού 2499/82, δεν πρέπει να θεωρηθούν ως συνήθεις εμπορικές συμβάσεις καθόσον η τιμή που προέβλεπαν περιελάμβανε το ποσό της κοινοτικής ενίσχυσης. Πράγματι, ο κανονισμός 2499/82, προβλέποντας τη χορήγηση ενίσχυσης του ΕΓΠΤΕ, τμήμα εγγυήσεων, υπέρ μιας συγκεκριμένης κατηγορίας επιχειρηματιών, υπό τους συγκεκριμένους όρους που καθόρισε, απέκλειε καταρχήν κάθε οικονομική ή εμπορική αβεβαιότητα όσον αφορά την καταβολή της ενίσχυσης εφόσον επληρούντο οι προϋποθέσεις χορηγήσεώς της.
- 170 Στο πλαίσιο αυτό η ρητή μνεία του ποσού της κοινοτικής ενίσχυσης που περιλαμβανόταν στην ελάχιστη τιμή αγοράς που προέβλεπαν οι συμβάσεις μεταξύ των παραγωγών και των οιοπνευματοποιών και τις οποίες είχε εγκρίνει ο οργανισμός παρεμβάσεως επιβεβαιώνει την καταρχήν έλλειψη κάθε κινδύνου μη εκτελέσεως όσον αφορά την καταβολή της τιμής μέχρι του ποσού της ενίσχυσης. Αντιθέτως, πρέπει να σημειωθεί ότι το μέρος της ελάχιστης τιμής αγοράς που δεν καλυπτόταν από την κοινοτική ενίσχυση εξακολουθούσε να υπόκειται στους κινδύνους που ενέχει κάθε εμπορική σύμβαση.
- 171 Ωστόσο στην πράξη και λόγω της ελλείψεως συστήματος εγγυήσεως της καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς υπό το σύστημα του άρθρου 9 του κανονισμού, ιδίως σε περίπτωση πτωχεύσεως του οιοπνευματοποιού, η πραγματική καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης στους παραγωγούς υπέκειτο και αυτή στους καθαρά εμπορικούς κινδύνους που μπορούσαν να στρεβλώσουν τους όρους χορηγήσεώς της.
- 172 Το γεγονός όμως ότι το σύστημα ενίσχυσης στην απόσταξη ήταν διαρρυθμισμένο κατά τρόπο ώστε τα προς τούτο προβλεπόμενα κοινοτικά κονδύλια να μπορούν να χαθούν στο πλαίσιο της μεσολαβούσας εμπορικής σχέσης πριν φθάσουν στον δικαιούχο τους είναι φανερό ότι αντιβαίνει στον σκοπό του κανονισμού και στο δημόσιο χαρακτήρα του. Ναι μεν η ασφάλεια που προβλέπεται σε περίπτωση προκαταβολής της ενίσχυσης ήταν ικανή να διαφυλάξει ενδεχομένως τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας, πλην όμως υπό συνθήκες όπως της παρούσας υπόθεσης, το σύστημα δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί σε έναν από τους στόχους τους που ήταν η βελτίωση του εισοδήματος των οικείων παραγωγών. Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το επιχείρημα της Επιτροπής ότι στο πλαίσιο της κοινής

αγροτικής πολιτικής ο νομικός δικαιούχος μιας ενίσχυσης τοποθετείται πριν από τον οικονομικό δικαιούχο που είναι ο γεωργός παραγωγός, δεν αναιρεί την εκτίμηση αυτή εφόσον η επιλογή μεταξύ των διαδικασιών των άρθρων 9 και 10 του κανονισμού δεν είχε σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να επιλέξουν κατά βούληση τον δικαιούχο της ενίσχυσης αλλά μόνο να διευκολύνει την προσαρμογή των λεπτομερειών εφαρμογής του συστήματος στο οικείο διοικητικό σύστημα (ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2499/82).

173 Συνεπώς διαπιστώνεται ότι το κενό αυτό του κανονισμού 2499/82 είχε ως αποτέλεσμα τη διαφορετική μεταχείριση αναλόγως των κρατών μελών όσον αφορά ακριβώς την εγγύηση της καταβολής της κοινοτικής ενίσχυσης στους οικείους παραγωγούς τη στιγμή που η ενίσχυση αυτή οφειλόταν καταρχήν βάσει της εφαρμοστέας κοινοτικής νομοθεσίας.

174 Η διαφορά αυτή δεν συμβιβάζεται με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων παρά μόνο αν δικαιολογείται αντικειμενικά από τη διαφορά των συγκεκριμένων καταστάσεων. Αυτό όμως δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Ειδικότερα στο μέτρο που η διαφορετική μεταχείριση δεν ανάγεται στις προϋποθέσεις χορηγήσεως της ενίσχυσης για προληπτική απόσταση αλλά αποκλειστικά στις διοικητικές πτυχές της χορήγησής της, δεν μπορεί να εξηγηθεί από διαφορές αναγόμενες στην κατάσταση των οινοπαραγωγών ή γενικότερα την κατάσταση του αμπελοοινικού τομέα στα διάφορα κράτη μέλη.

175 Επιπλέον και αντίθετα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, αυτή η διαφορετική μεταχείριση δεν δικαιολογείται από πρακτικές θεωρήσεις αναγόμενες στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη τα διάφορα διοικητικά συστήματα στα διάφορα κράτη μέλη. Πράγματι το σύστημα καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς μέσω των οινοπνευματοποιών που προβλέπει το άρθρο 9 του κανονισμού 2499/82 μπορούσε κάλλιστα να προβλέπει μηχανισμού που θα εξασφαλίζει την καταβολή της ενίσχυσης στους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού χωρίς παράλληλα να επηρεάζεται η αποτελεσματικότητα του συστήματος. Η Επιτροπή δηλαδή όφειλε να θεσπίσει σε εύθετο χρόνο τα μέτρα που θεωρούσε καταλληλότερα για να καλύψει αυτό το κενό του κανονισμού. Συναφώς, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προβαλλομένη διαφορετική μεταχείριση δικαιολο-

γείται από το γεγονός ότι το σύστημα καταβολής της ενίσχυσης του άρθρου 10 του κανονισμού 2499/82 επέβαλε περισσότερες διοικητικές δεσμεύσεις στους οικείους παραγωγούς από το σύστημα του άρθρου 9 του κανονισμού αυτού δεν είναι ούτε τεκμηριωμένο ούτε βάσιμο. Πράγματι οι αιτιάσεις των προσφευγουσών δεν αφορούν την ίδια την αρχή της καταβολής της ενίσχυσης στους παραγωγούς μέσω του οινοπνευματοποιού αλλά το κενό που εμφανίζει το σύστημα αυτό καθόσον δεν εγγυάτο την καταβολή της ενίσχυσης στους πραγματικούς δικαιούχους, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού. Αυτή όμως η έλλειψη εγγύησης ήταν ικανή να στερήσει τους οικείους παραγωγούς για εξωτερικούς λόγους, από την ενίσχυση την οποία εδικαιούντο να ζητήσουν και συνεπώς δεν έχει τίποτε κοινό με τους απλούς όρους αποδείξεως από τις οποίες το άρθρο 10 του κανονισμού 2499/82 εξαρτούσε την άμεση καταβολή της ενίσχυσης από τον οργανισμό παρεμβάσεως στους παραγωγούς. Όσον αφορά το επιχείρημα που πρόβαλε η Επιτροπή με τις απαντήσεις στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, ότι δηλαδή οι παραγωγοί έφεραν επίσης, στο πλαίσιο του συστήματος του άρθρου 10 του κανονισμού 2499/82, τον κίνδυνο να μη λάβουν την κοινοτική ενίσχυση αν ο οινοπνευματοποιός δεν εκτελούσε την υποχρέωσή του να πραγματοποιήσει την απόσταξη του οίνου εμπροθέσμως, διαπιστώνεται αφενός ότι ο κίνδυνος αυτός αφορούσε όλους τους παραγωγούς ανεξαρτήτως της επιλογής του οικείου κράτους μέλους και αφετέρου ότι δεν έχει καμιά σχέση με τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού που είναι και ο μόνος που αφορά την υπό κρίση υπόθεση, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι ο οίνος που παρέδωσαν οι προσφεύγουσες αποστάχθηκε εμπροθέσμως.

176 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή, παραλείποντας να προβλέψει στην οικονομία του κανονισμού 2499/82, παράλληλα με το σύστημα καταβολής της ενίσχυσης του άρθρου 9 του κανονισμού αυτού, ένα μηχανισμό εγγυήσεως της καταβολής της ενίσχυσης στους οικείους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού, παρέβη κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό τα όρια που διέπουν την οικεία εξουσία εκτιμήσεως. Συνεπώς ο κανονισμός 2499/82 συνιστά επίσης κατάφωρη παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που έχει ως αντικείμενο την παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες (προπαρατεθείσα απόφαση Dumortier κ.λπ. κατά Συμβουλίου, σκέψη 11).

177 Εξάλλου απορριπτέα είναι η άποψη της Επιτροπής ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ζημίας που προέκυψε από την παντελή ή μερική παράλειψη καταβολής της ενίσχυσης και της συμπεριφοράς

του οργάνου αυτού για τον λόγο ότι δεν απέδειξαν την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της μη καταβολής της ενίσχυσης από το ΔΑΙ –που κατά την Επιτροπή συνιστά το ζημιογόνο γεγονός– και της συμπεριφοράς του οργάνου αυτού. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι προσφεύγουσες ορθώς υποστηρίζουν ότι η ζημία τους την οποία δεν αμφισβητεί η Επιτροπή προκλήθηκε από την παράλειψη του οργάνου αυτού να περιλάβει στο πλαίσιο του συστήματος του άρθρου 9 του κανονισμού 2499/82 μηχανισμό εγγυώμενο την καταβολή της ενίσχυσης στους οικείους παραγωγούς σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οινοπνευματοποιού (βλ. σκέψεις 111 και 112 ανωτέρω). Πράγματι η παντελής ή μερική παράλειψη πληρωμής της ενίσχυσης στις προσφεύγουσες λόγω της πτωχεύσεως του ΔΑΙ προκύπτει αμέσως από το κενό αυτό του κανονισμού 2499/82. Συνεπώς, η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ζημίας αυτής και της συμπεριφοράς που προσάπτεται στην Επιτροπή αποδεικνύεται σαφώς.

178 Υπό το φως των προεκτεθέντων συνάγεται το συμπέρασμα ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις θεμελιώσεως της ευθύνης της Κοινότητας που αφορούν το παράνομο της προσαπτομένης συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της προβαλλομένης ζημίας.

179 Δεδομένου ότι το ποσό της ζημίας που υπέστησαν οι προσφεύγουσες δεν μπορεί να προσδιοριστεί στο παρόν στάδιο της δίκης λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων των διαδίκων, πρέπει να κριθεί με παρεμπόδιση απόφαση ότι η Επιτροπή οφείλει να αποζημιώσει τις προσφεύγουσες για τη ζημία που υπέστησαν λόγω της παντελούς ή μερικής παραλείψεως καταβολής του μέρους που αντιπροσωπεύει η κοινοτική ενίσχυση –την οποία είχαν δικαίωμα να αξιώσουν κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 2499/82– από το ποσό των απλήρωτων πιστώσεών τους έναντι του ΔΑΙ.

180 Το Πρωτοδικείο καλεί συνεπώς τους διαδίκους να επιδώσουν συμφωνία υπό το φως της παρούσας απόφασης όσον αφορά το ποσό της αποζημίωσης για την προκληθείσα ζημία εντός τεσσάρων μηνών από της εκδόσεως της παρούσας απόφασης. Ελλείψει συμφωνίας οι διάδικοι θα υποβάλουν εντός της προθεσμίας αυτής τα αιτήματά τους αριθμητικώς.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 181 Λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη σκέψη, το Πρωτοδικείο επιφυλάσσεται για τα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Η Επιτροπή υποχρεούται να αποκαταστήσει τη ζημία που προκάλεσε στις προσφεύγουσες-ενάγουσες η πτώχευση του Distilleria Agricola Industriale de Terralba, λόγω της ελλείψεως μηχανισμού δυναμένου να εγγυηθεί, στο πλαίσιο του συστήματος του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2499/82, περί καθορισμού των διατάξεων σχετικά με την προληπτική απόσταξη για την αμπελουργική περίοδο 1982/1983, την καταβολή της κοινοτικής ενίσχυσης που προβλέπει ο κανονισμός αυτός στους οικείους παραγωγούς.
- 2) Οι διάδικοι θα διαβιβάσουν στο Πρωτοδικείο, εντός τεσσάρων μηνών από της εκδόσεως της παρούσας απόφασης, το ποσό της αποζημίωσης στο οποία θα καταλήξουν δια κοινής συμφωνίας.

3) Αν δεν υπάρξει συμφωνία, θα διαβιβάζουν στο Πρωτοδικείο τα αιτήματά τους αριθμητικώς.

Pirrung

Meij

Forwood

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο, στις 23 Νοεμβρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

J. Pirrung

Πίνακας περιεχομένων

Νομικό πλαίσιο	II - 4000
Ιστορικό της διαφοράς	II - 4005
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 4016
Σκεπτικό	II - 4019
Α — Επί του παραδεκτού των προσφυγών ακυρώσεως και των προσφυγών κατά παραλείψεως	II - 4019
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 4019
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 4021
Επί του παραδεκτού της προσφυγής ακυρώσεως	II - 4021
Επί του παραδεκτού της προσφυγής περί παραλείψεως	II - 4026
Β — Επί της αγωγής αποζημίωσης και του αιτήματος αποδόσεως του αδικαιολόγητου πλουτισμού	II - 4027
Επί του παραδεκτού του αιτήματος αποδόσεως του αδικαιολόγητου πλουτισμού	II - 4027
Επί του παραδεκτού της αγωγής αποζημίωσης	II - 4028
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 4028
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 4032
1. Όσον αφορά τον λόγο που βασίζεται στην έλλειψη καταλογισμού της επικρινόμενης συμπεριφοράς της Κοινότητας	II - 4033
2. Όσον αφορά τον λόγο που αντλείται από την ύπαρξη εσωτερικών αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας	II - 4036
3. Ως προς τον ισχυρισμό της παραγραφής της αξιώσεως περί αποζημίωσης	II - 4040
Επί του βασίμου της αγωγής αποζημίωσης	II - 4047
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 4047
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 4049
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 4057